ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 26.10.2021
COM(2021) 962 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τη λειτουργία της ευρωπαϊκής αγοράς ανθρακούχων εκπομπών το 2020, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 5 και με το άρθρο 21 παράγραφος 2 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ [όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/29/ΕΚ και από την οδηγία (ΕΕ) 2018/410]

{COM(2021) 950 final} - {SWD(2021) 308 final}

Πίνακας περιεχομένων

Κατάλογος αρκτικόλεξων και συντομογραφιών 2

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4

2. ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΣΕΔΕ ΤΗΣ ΕΕ 6

2.1 Μητρώο της ΕΕ και ημερολόγιο συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης 6

3. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΝΘΡΑΚΟΥΧΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ 8

3.1. Προσφορά: δικαιώματα εκπομπής που τίθενται σε κυκλοφορία 8

3.1.1. Ανώτατο όριο 8

3.1.2. Δωρεάν κατανομή 12

3.1.3. Πλειστηριασμός των δικαιωμάτων 14

3.1.4. Παρέκκλιση από τους πλήρεις πλειστηριασμούς για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας 17

3.1.5 Πρόγραμμα NER 300 21

3.1.6. Ταμείο Καινοτομίας 22

3.1.7. Ταμείο Εκσυγχρονισμού 23

3.1.8. Αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών 23

3.1.9. Διεθνή πιστωτικά μόρια 27

3.2. Ζήτηση: δικαιώματα εκπομπής που αποσύρονται από την κυκλοφορία 28

3.2.1. Μειώσεις εκπομπών 28

3.2.2. Εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης 32

4. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ 35

5. ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ 39

6. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ 42

7. ΣΎΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΣΕΔΕ ΤΗΣ ΕΕ ΜΕ ΤΟ ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΣΕΔΕ 45

8. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΣΤΟ ΣΕΔΕ ΤΗΣ ΕΕ 48

8.1 Αντίκτυπος της εφαρμογής της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση στο ΣΕΔΕ της ΕΕ 49

8.2 Αντίκτυπος της εφαρμογής των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα στο ΣΕΔΕ της ΕΕ 51

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ 53

Κατάλογος αρκτικόλεξων και συντομογραφιών

ΚΕΔ	Κανονισμός για την επαλήθευση και τη διαπίστευση
CEF DI	Χρεωστικό μέσο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη»
CEM	Συστήματα συνεχούς μέτρησης εκπομπών
CINEA	Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον
CO_2	Διοξείδιο του άνθρακα
CO_2eq	Ισοδύναμο διοξειδίου του άνθρακα
CORSIA	Σύστημα αντιστάθμισης και μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές
CP2	Δεύτερη περίοδος δέσμευσης του πρωτοκόλλου του Κιότο
ΕΑ	Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
EED	Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση
ΕΕΧ	Ευρωπαϊκό ενεργειακό χρηματιστήριο
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ESMA	Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών
ΕΕ27	Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΕΔΕ της ΕΕ	Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης
EUTL	Ημερολόγιο συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Union Transaction Log)
ΑΘ	Αέρια του θερμοκηπίου
ΔΟΠΑ	Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας
ICE	InterContinental Exchange Futures Europe
InnovFin	Διευκόλυνση InnovFin για ενεργειακά έργα επίδειξης
ΚΚΑ	Κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς
MiFID2	Οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων
MiFIR	Κανονισμός για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων
ΚΠΥΕ	Κανονισμός για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων
ΑΣΑ	Αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς
N_2O	Υποξείδιο του αζώτου
ΕΣΕΚ	Εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα
NER	Απόθεμα για τους νεοεισερχομένους
OTC	Εξωχρηματιστηριακά
PFC	Υπερφθοράνθρακες
SARP	Πρότυπα και συνιστώμενες πρακτικές για το σύστημα CORSIA
ΣΑΔΚ	Συνολικός αριθμός δικαιωμάτων εκπομπής που βρίσκονται σε κυκλοφορία

ΗΒ	Ηνωμένο Βασίλειο
UNFCCC	Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής (ΣΕΔΕ της ΕΕ) αποτελεί από το 2005 τον ακρογωνιαίο λίθο της στρατηγικής της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΑΘ). Από την έναρξη λειτουργίας του το 2005, οι εκπομπές στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, καθώς και στους ενεργοβόρους βιομηχανικούς τομείς, που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ, έχουν μειωθεί κατά περίπου 43 %[1]. Από κοινού με άλλες νομοθετικές πράξεις, μεταξύ άλλων σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας[2] και την ενεργειακή απόδοση[3], έχει συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη του συνολικού στόχου της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20 % έως το 2020 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990. Το 2020 η ΕΕ υπερέβη αυτόν τον στόχο και μείωσε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά περίπου 31 %[4] σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

Τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή ενέκρινε δέσμη προτάσεων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας[5]. Στόχος των προτάσεων είναι να καταστούν οι πολιτικές της ΕΕ για το κλίμα, την ενέργεια, τη χρήση γης, τις μεταφορές και τη φορολογία κατάλληλες για τη μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Η δέσμη περιλαμβάνει πρόταση για την αύξηση της φιλοδοξίας του ΣΕΔΕ της ΕΕ με νέο στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 61 %[6] σε σχέση με τα επίπεδα του 2005 έως το 2030 (έναντι του τρέχοντος στόχου για μείωση κατά 43 % σε σχέση με τα επίπεδα του 2005), χαμηλότερο συνολικό ανώτατο όριο εκπομπών και μεγαλύτερη ετήσια μείωση των εκπομπών κατά 4,2 % έναντι του τρέχοντος 2,2 % ετησίως[7]. Η πρόταση για την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ της ΕΕ επεκτείνει επίσης την κάλυψή του στις εκπομπές από τη ναυτιλία και προτείνει ένα νέο, χωριστό σύστημα εμπορίας εκπομπών για την κάλυψη των εκπομπών από καύσιμα που χρησιμοποιούνται στις οδικές μεταφορές και στα κτίρια[8].

Μια χωριστή πρόταση ενισχύει το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς (ΑΣΑ)[9], τον μηχανισμό που αντιμετωπίζει το πλεόνασμα δικαιωμάτων εκπομπής που δημιουργείται στο

[1] Έως το τέλος του 2020, για την ΕΕ27 + το Ηνωμένο Βασίλειο + την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία (που περιλαμβάνονταν στο πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020).

[2] Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82).

[3] Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210).

[4] Μειώσεις εκπομπών για την ΕΕ27. Για την ΕΕ27 + το Ηνωμένο Βασίλειο, η μείωση ήταν 32,5 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

[5] Υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας της 14.7.2021.

[6] Ο στόχος αυτός περιλαμβάνει την προτεινόμενη επέκταση του πεδίου εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.

[7] Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης, της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/757, COM/2021/551 final

[8] COM(2021) 551 final (όπως ανωτέρω)

[9] Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 όσον αφορά την ποσότητα των δικαιωμάτων που πρόκειται να τοποθετούνται στο αποθεματικό για τη

ΣΕΔΕ της ΕΕ από το 2019 και βελτιώνει την ανθεκτικότητα του συστήματος σε μείζονες κλυδωνισμούς προσαρμόζοντας την προσφορά δικαιωμάτων προς πλειστηριασμό.

Δύο πρόσθετες προτάσεις από τη δέσμη του Ιουλίου ενισχύουν το ΣΕΔΕ της ΕΕ για τις αεροπορικές μεταφορές[10], προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο τομέας συμβάλλει στον στόχο μείωσης των εκπομπών της ΕΕ, καθώς και για τη μεταφορά του συστήματος αντιστάθμισης και μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές (CORSIA) στο δίκαιο της ΕΕ κατά τρόπο που να συνάδει με τους κλιματικούς στόχους της ΕΕ για το 2030.

Η παρούσα έκθεση σχετικά με τη λειτουργία της ευρωπαϊκής αγοράς ανθρακούχων εκπομπών υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 5 και το άρθρο 21 παράγραφος 2 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ)[11]. Καλύπτει το έτος 2020 και το πρώτο εξάμηνο του 2021 (έως τις 30 Ιουνίου 2021)· δεδομένου ότι το 2020 είναι το τελευταίο έτος της 3ης περιόδου του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020), παρέχει επίσης επισκόπηση των κυριότερων εξελίξεων κατά την εν λόγω περίοδο.

Στην έκθεση εξετάζονται οι σημαντικές μειώσεις εκπομπών που επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια της 3ης περιόδου και οι σχετικοί κινητήριοι παράγοντες (κεφάλαιο 3.2.1), και αναλύεται ο ρόλος του ΑΣΑ στη μείωση του πλεονάσματος των δικαιωμάτων εκπομπής που δημιουργήθηκε στο ΣΕΔΕ της ΕΕ (κεφάλαιο 3.2.2). Επισημαίνονται επίσης οι σημαντικές εξελίξεις που σημειώθηκαν την 3η περίοδο στους τομείς των αεροπορικών μεταφορών (κεφάλαιο 4), της δωρεάν κατανομής (κεφάλαιο 3.1.2), του πλειστηριασμού δικαιωμάτων εκπομπής, των εσόδων που προκύπτουν από πλειστηριασμούς και της χρήσης τους (κεφάλαιο 3.1.3), των χρηματοδοτικών μέσων του ΣΕΔΕ της ΕΕ (κεφάλαια 3.1.4 έως 3.1.8), της εποπτείας της αγοράς (κεφάλαιο 5) και της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ στις συμμετέχουσες χώρες (κεφάλαιο 6). Περιλαμβάνονται δύο νέα κεφάλαια: Στο κεφάλαιο 7 περιγράφεται η σύνδεση μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ και εξετάζονται οι επιπτώσεις που είχε η σύνδεση στις δύο αγορές ανθρακούχων εκπομπών, ενώ στο κεφάλαιο 8 εξετάζεται ο αντίκτυπος που είχε στο ΣΕΔΕ της ΕΕ η εφαρμογή της οδηγίας 2012/27/ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία (ΕΕ) 2018/2002[12] (οδηγία για την ενεργειακή απόδοση) και των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) του 2019.

σταθερότητα της αγοράς για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Ένωσης έως το 2030, COM/2021/571 final

[10] Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, COM/2021/552 final, και πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ ως προς την κοινοποίηση αντιστάθμισης όσον αφορά παγκόσμιο αγορακεντρικό μέτρο για φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών με έδρα στην Ένωση, COM/2021/567 final

[11] Οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 275 της 25.10.2003, σ. 32).

[12] Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210).

Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την παρούσα έκθεση ήταν στοιχεία τα οποία είτε ήταν διαθέσιμα στο κοινό είτε ήταν στη διάθεση της Επιτροπής έως το τέλος Ιουνίου του 2021. Η έκθεση καλύπτει στοιχεία του 2020 για το Ηνωμένο Βασίλειο, τα οποία αντικατοπτρίζουν το πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Τεχνικές και περιγραφικές πληροφορίες σχετικά με το ΣΕΔΕ της ΕΕ παρέχονται στα προσαρτήματα του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

2. ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΣΕΔΕ ΤΗΣ ΕΕ

Καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020), το σύστημα κάλυπτε 28 κράτη μέλη της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου) και τρεις χώρες της ΕΖΕΣ —την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία. Από την 1η Ιανουαρίου 2021, το ΣΕΔΕ της ΕΕ καλύπτει 27 κράτη μέλη συν την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία, καθώς και εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία. Από την 1η Ιανουαρίου 2020 το ΣΕΔΕ της ΕΕ συνδέεται επίσης με την ελβετική αγορά ανθρακούχων εκπομπών (βλ. κεφάλαιο 7).

Συνολικά, το ΣΕΔΕ της ΕΕ ρυθμίζει τις εκπομπές από περισσότερες από 10 400 μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, καθώς και από περίπου 350 φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών που εκτελούν πτήσεις μεταξύ αερολιμένων του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Παρότι στην αρχή της 3ης περιόδου το ΣΕΔΕ της ΕΕ κάλυπτε περίπου το ήμισυ των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ, επί του παρόντος καλύπτει περίπου το 36 % των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ. Λεπτομερής επισκόπηση της κάλυψης του ΣΕΔΕ της ΕΕ κατά την 3η περίοδο είναι διαθέσιμη στο προσάρτημα 1 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

2.1 Μητρώο της ΕΕ και ημερολόγιο συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το μητρώο της ΕΕ και το ημερολόγιο συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUTL) καταγράφουν την κυριότητα των γενικών δικαιωμάτων εκπομπής και των δικαιωμάτων εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών με την καταχώριση των ποσοτήτων των εκάστοτε κατόχων στους λογαριασμούς και των συναλλαγών μεταξύ λογαριασμών. Τα συστήματα αυτά καταγράφουν επίσης τις εκπομπές των σταθερών εγκαταστάσεων (ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας και βιομηχανίας) και των φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών, καθώς και τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές τις εκπομπές. Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία και την τήρηση και των δύο συστημάτων, ενώ οι διαχειριστές των εθνικών μητρώων στις συμμετέχουσες χώρες παραμένουν το σημείο επαφής για τους κατόχους και τους εκπροσώπους των λογαριασμών (εταιρείες και φυσικά πρόσωπα). Ενώ στο μητρώο της ΕΕ τηρούνται λογαριασμοί και καταχωρίζονται πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση, το EUTL ελέγχει αυτόματα, καταγράφει και εγκρίνει όλες τις συναλλαγές μεταξύ λογαριασμών, διασφαλίζοντας έτσι τη συμμόρφωση όλων των μεταβιβάσεων με τους κανόνες του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Τα στοιχεία που καταχωρίζονται στο μητρώο της ΕΕ και στο EUTL εξακολουθούν να αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών που υποστηρίζουν πολλαπλούς τύπους υποβολής εκθέσεων στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ, όπως ο υπολογισμός του δείκτη πλεονάσματος του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς (ΑΣΑ) (βλ. κεφάλαιο 3.2.2) και η υποβολή εκθέσεων από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος. Το EUTL παρέχει επίσης διαφάνεια στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, με τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τη συμμόρφωση των σταθερών εγκαταστάσεων και των φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών με τις διατάξεις του ΣΕΔΕ και σχετικά με τις συναλλαγές μεταξύ λογαριασμών.

Κατά την 3η περίοδο, ο δημόσιος δικτυακός τόπος του EUTL λειτουργούσε αξιόπιστα, παραμένοντας σε λειτουργία για 365 ημέρες περίπου κάθε χρόνο, με μικρές μόνο διακοπές λόγω προγραμματισμένων τεχνικών αναβαθμίσεων. Το ίδιο συνέβη και το 2020. Εξαίρεση αποτέλεσε η 18η Αυγούστου 2020, όταν, λόγω τεχνικών προβλημάτων, αρκετές συναλλαγές δεν διεκπεραιώθηκαν ορθά. Λόγω εργασιών διόρθωσης σφαλμάτων και επισκευής που πραγματοποιήθηκαν από τις 19 έως τις 21 Αυγούστου, το μητρώο της ΕΕ δεν ήταν διαθέσιμο.

Το 2020 και το πρώτο εξάμηνο του 2021 πραγματοποιήθηκαν αρκετές σημαντικές εργασίες ανάπτυξης του μητρώου της ΕΕ. Πρώτον, η συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας[13] μεταξύ της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου εφαρμόστηκε προσωρινά από την 1η Ιανουαρίου 2021 και άρχισε να ισχύει την 1η Μαΐου 2021. Στη συμφωνία, η ΕΕ και το Ηνωμένο Βασίλειο δεσμεύονται να διατηρήσουν το επίπεδο φιλοδοξίας των πολιτικών τους για το κλίμα και το περιβάλλον ως είχε στο τέλος του 2020 και να προσαρμόσουν τις πολιτικές αυτές σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις. Το άρθρο 392 της συμφωνίας προβλέπει ότι από την 1η Ιανουαρίου 2021 και τα δύο μέρη θα εφαρμόζουν σύστημα τιμολόγησης των ανθρακούχων εκπομπών, το οποίο θα καλύπτει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, τη βιομηχανία και τις αεροπορικές μεταφορές. Οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας της Βόρειας Ιρλανδίας και οι πτήσεις που αναχωρούν από τον ΕΟΧ προς το Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθούν να καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ, ενώ οι πτήσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τον ΕΟΧ εμπίπτουν στο σύστημα τιμολόγησης ανθρακούχων εκπομπών του Ηνωμένου Βασιλείου (βλ. κεφάλαιο 4). Κατά συνέπεια, οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας της Βόρειας Ιρλανδίας παρέμειναν στο μητρώο της ΕΕ και η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ τροποποιήθηκε ώστε να ληφθούν υπόψη οι αλλαγές στην κάλυψη των πτήσεων[14].

Η τροποποίηση της Ντόχα για τον καθορισμό της δεύτερης περιόδου δέσμευσης (CP2) του πρωτοκόλλου του Κιότο (1η Ιανουαρίου 2013 – 31 Δεκεμβρίου 2020) άρχισε επίσης να

[13] Συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, αφενός, και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, αφετέρου (ΕΕ L 149 της 30.4.2021, σ. 10).

[14] Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2021/1416 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2021, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την εξαίρεση από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της Ένωσης εισερχόμενων πτήσεων από το Ηνωμένο Βασίλειο (ΕΕ L 305 της 31.8.2021, σ. 1).

ισχύει[15] στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 389/2013 της Επιτροπής (κανονισμός για το μητρώο)[16], η Επιτροπή ενεργεί ως διαχειριστής του μητρώου της ΕΕ για το πρωτόκολλο του Κιότο της ΕΕ, το οποίο αποτελεί μέρος του μητρώου της ΕΕ. Αν και η 31η Δεκεμβρίου 2020 ήταν η τελευταία ημέρα της δεύτερης περιόδου δέσμευσης, το σύστημα διαφάνειας και συμμόρφωσης του πρωτοκόλλου του Κιότο θα συνεχίσει να λειτουργεί μέχρι τον τελικό έλεγχο συμμόρφωσης. Το 2023 οι απογραφές εκπομπών για το τελευταίο έτος της δεύτερης περιόδου δέσμευσης θα αναφερθούν, θα επανεξεταστούν και θα υποβληθεί τελική έκθεση.

Η συμφωνία για τη σύνδεση του ΣΕΔΕ της ΕΕ με το ΣΕΔΕ της Ελβετίας[17] άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2020. Για να καταστεί λειτουργική η σύνδεση μεταξύ των συστημάτων, στις 21 Σεπτεμβρίου 2020 τέθηκε σε εφαρμογή προσωρινή λύση για να συνδεθούν τα δύο συστήματα και να καταστεί δυνατή η μεταφορά δικαιωμάτων εκπομπής μεταξύ τους (βλ. κεφάλαιο 7).

Τέλος, η τεχνική εφαρμογή των νέων κανόνων που θεσπίστηκαν με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/1122 της Επιτροπής[18] ολοκληρώθηκε επιτυχώς και οι νέες λειτουργίες κατέστησαν διαθέσιμες στο μητρώο της ΕΕ από την 1η Ιανουαρίου 2021.

3. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΝΘΡΑΚΟΥΧΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

3.1. Προσφορά: δικαιώματα εκπομπής που τίθενται σε κυκλοφορία

3.1.1. Ανώτατο όριο

Το ανώτατο όριο είναι η μέγιστη απόλυτη ποσότητα αερίων του θερμοκηπίου που μπορεί να εκπέμπεται από οντότητες οι οποίες καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ προκειμένου να εξασφαλιστεί η επίτευξη του στόχου μείωσης των εκπομπών του ΣΕΔΕ και αντιστοιχεί στον αριθμό των δικαιωμάτων εκπομπής που βρίσκονται σε κυκλοφορία σε μια περίοδο εμπορίας. Για ολόκληρο το ΣΕΔΕ της ΕΕ ισχύει κοινό ανώτατο όριο σε επίπεδο ΕΕ (για λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το ανώτατο όριο, βλ. προσάρτημα 2 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση). Κατά τη διάρκεια της 3ης περιόδου του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020), το ανώτατο όριο μειωνόταν κάθε έτος κατά τον γραμμικό συντελεστή μείωσης 1,74 %, εξασφαλίζοντας μείωση των συνολικών εκπομπών (βλ. κεφάλαιο 3.2.1). Κατά την 4η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2021-30), το ανώτατο όριο τόσο για τις σταθερές εγκαταστάσεις όσο και για τις αεροπορικές μεταφορές μειώνεται

[15] Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έναρξη ισχύος της τροποποίησης της Ντόχα στο πρωτόκολλο του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος (ΕΕ C 432 της 14.12.2020, σ. 1).

[16] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 389/2013 της Επιτροπής, της 2ας Μαΐου 2013, για τη σύσταση ενωσιακού μητρώου δυνάμει της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των αποφάσεων αριθ. 280/3004/ΕΚ και αριθ. 406/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 920/2010 και αριθ. 1193/2011 της Επιτροπής (ΕΕ L 122 της 3.5.2013, σ. 190).

[17] Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 322 της 7.12.2017, σ. 3)

[18] Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2019/1122 της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 2019, για τη συμπλήρωση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τη λειτουργία του ενωσιακού μητρώου (ΕΕ L 177 της 2.7.2019, σ. 3).

ετησίως κατά τον γραμμικό συντελεστή μείωσης 2,2 %. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με το ανώτατο όριο για τις σταθερές εγκαταστάσεις και τον αριθμό των δικαιωμάτων του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που τέθηκαν σε κυκλοφορία[19] για κάθε έτος της 3ης περιόδου.

Πίνακας 1. Ανώτατο όριο για το ΣΕΔΕ της ΕΕ κατά την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020)

Έτος	Ετήσιο ανώτατο όριο (σταθερές εγκαταστάσεις)	Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που τίθενται σε κυκλοφορία ετησίως[20]
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 585
2019	1 854 716 381	38 830 950
2020	1 816 452 135	42 803 537

Την 1η Φεβρουαρίου 2020 άρχισε να ισχύει η συμφωνία αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση[21]. Η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ εφαρμοζόταν στο Ηνωμένο Βασίλειο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020 και, σύμφωνα με το πρωτόκολλο για την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία[22], η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία παραμένει στο ΣΕΔΕ της ΕΕ με τα σχετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις.

[19] Ο αριθμός των δικαιωμάτων εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που τέθηκαν σε κυκλοφορία από το 2013 προκύπτει από την εφαρμογή προσέγγισης από τη βάση προς την κορυφή, με αφετηρία τη δωρεάν κατανομή (που καθορίζεται σύμφωνα με δείκτες αναφοράς βάσει δραστηριοτήτων για τη δραστηριότητα των φορέων εκμετάλλευσης εντός του ΕΟΧ). Στη συνέχεια, ο αριθμός των δικαιωμάτων που τίθενται σε πλειστηριασμό προκύπτει βάσει του γεγονότος ότι η δωρεάν κατανομή (περιλαμβανομένου ειδικού αποθέματος προς διανομή σε ταχέως αναπτυσσόμενους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών και νεοεισερχομένους) θα πρέπει να ανέρχεται σε 85 % του συνολικού όγκου. Ο πλειστηριασμός αντιπροσωπεύει το υπόλοιπο 15 %.

[20] Στα επικαιροποιημένα αριθμητικά στοιχεία περιλαμβάνονται ανταλλαγές διεθνών πιστωτικών μορίων στα δικαιώματα εκπομπής του ΣΕΔΕ της ΕΕ, επιπλέον των ποσοτήτων της δωρεάν κατανομής και των πλειστηριασμών.

[21] Συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΕ L 29 της 31.1.2020, σ. 7).

[22] ΕΕ L 29 (όπως ανωτέρω)

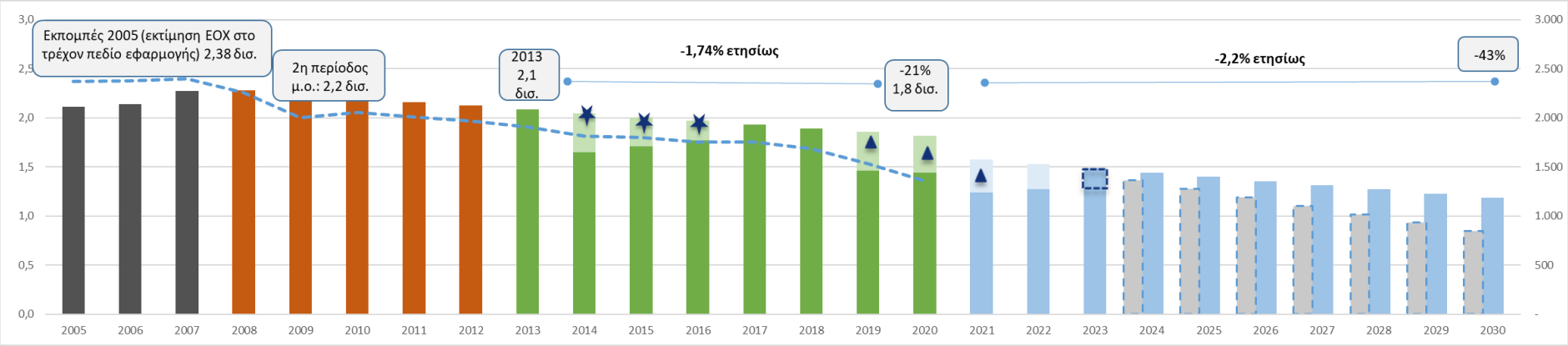
Η Επιτροπή αντέδρασε στις αλλαγές αυτές εκδίδοντας απόφαση σχετικά με την προσαρμοσμένη ποσότητα δικαιωμάτων εκπομπής σε επίπεδο ΕΕ στις 16 Νοεμβρίου 2020[23]. Μόνο οι εκπομπές από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια Ιρλανδία συνυπολογίστηκαν στο επικαιροποιημένο ανώτατο όριο (που εφαρμόστηκε από την περίοδο βάσης 2008-2012), στο πλαίσιο του οποίου υπολογίστηκε μείωση του ανώτατου ορίου κατ' αναλογία προς τις εκπομπές από το Ηνωμένο Βασίλειο που δεν λαμβάνονταν πλέον υπόψη[24].

Στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζεται συνοπτικά η μείωση του ανώτατου ορίου μετά την αύξηση του γραμμικού συντελεστή μείωσης σε 2,2 % από το 2021. Απεικονίζονται επίσης ο ρόλος της απορρόφησης από το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς (ΑΣΑ) και οι συνεισφορές από την παρακράτηση δικαιωμάτων στο αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς (βλ. κεφάλαιο 3.2.2). Οι διακεκομμένες γραμμές στο διάγραμμα απεικονίζουν κατά προσέγγιση τον αντίκτυπο του υψηλότερου στόχου μείωσης των εκπομπών για το 2030, όπως προτάθηκε από την Επιτροπή στη δέσμη αναθεώρησης για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στις 14 Ιουλίου 2021.

[23] Απόφαση C/2020/1722 της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την ενωσιακή ποσότητα εκχωρητέων δικαιωμάτων εκπομπής για το 2021 στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ (ΕΕ L 386 της 18.11.2020, σ. 26).

[24] Το ανώτατο όριο για το 2021 που καθορίζεται στην απόφαση C/2020/1722 της Επιτροπής δεν περιλαμβάνει την ποσότητα των εκχωρητέων δικαιωμάτων εκπομπής σύμφωνα με το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ όσον αφορά τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών. Η ποσότητα αυτή είναι το αποτέλεσμα μιας προσέγγισης από τη βάση προς την κορυφή, αρχής γενομένης από τη δωρεάν κατανομή στις αεροπορικές μεταφορές, όπως εξηγείται στην ανακοίνωση σχετικά με την ενωσιακή ποσότητα δικαιωμάτων εκπομπών για το 2021 και το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ (ΕΕ C 428I της 11.12.2020, σ. 1).

Διάγραμμα 1. Μείωση ανώτατου ορίου με εφαρμογή του γραμμικού συντελεστή μείωσης 2,2 % από το 2021[25]

★ Παρακρατηθέντα δικαιώματα εκπομπής (σύνολο 900 εκατ.)

▲ Απορρόφηση από το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς

⬚ Απορρόφηση/απελευθέρωση από το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς ανάλογα με το πλεόνασμα της αγοράς

[25] Το ανώτατο όριο για την 4η περίοδο αντικατοπτρίζει τη δημοσίευση μετά το BREXIT του συνολικού όγκου δικαιωμάτων εκπομπής του ΣΕΔΕ της ΕΕ στην απόφαση (ΕΕ) 2020/1722 της Επιτροπής.

3.1.2. Δωρεάν κατανομή

Παρότι από την 3η περίοδο οι πλειστηριασμοί αντιστοιχούν καταρχήν στη διανομή του 57 % των συνολικών δικαιωμάτων εκπομπής, σημαντική ποσότητα δικαιωμάτων εκπομπής κατανέμεται δωρεάν για την αντιμετώπιση του κινδύνου διαρροής άνθρακα (όταν οι δραστηριότητες μεταφέρονται σε τρίτες χώρες με λιγότερο φιλόδοξες πολιτικές για το κλίμα όσον αφορά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε συνολική αύξηση των εκπομπών). Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δεν ήταν επιλέξιμη για δωρεάν δικαιώματα εκπομπής και η δωρεάν κατανομή στη βιομηχανία βασίστηκε σε δείκτες επιδόσεων ώστε να ενισχυθούν τα κίνητρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και για την αύξηση της καινοτομίας.

Κατά την έναρξη της 3ης περιόδου, στο ΣΕΔΕ της ΕΕ δημιουργήθηκε το απόθεμα για τους νεοεισερχόμενους (NER) με σκοπό την παροχή πρόσθετων δωρεάν κατανομών σε νέες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις με σημαντικά αυξανόμενη παραγωγική ικανότητα, το οποίο αντιστοιχεί στο 5 % της συνολικής ποσότητας δικαιωμάτων για την εν λόγω περίοδο. Οι τομείς και οι υποτομείς που θεωρήθηκε ότι εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο διαρροής άνθρακα, και ως εκ τούτου τους χορηγήθηκε υψηλότερο ποσοστό δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων, περιλήφθηκαν σε κατάλογο διαρροής άνθρακα[26]. Δεδομένου ότι η ζήτηση για δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων υπερέβαινε τη διαθέσιμη προσφορά, η κατανομή μειώθηκε για όλες τις εγκαταστάσεις κατά το ίδιο ποσοστό με την εφαρμογή του διατομεακού διορθωτικού συντελεστή[27], ο οποίος αναθεωρήθηκε[28] το 2017. Οι τιμές του διατομεακού διορθωτικού συντελεστή παρουσιάζονται στον πίνακα 3.1 του προσαρτήματος 3 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Το αρχικό απόθεμα διέθετε 480,2 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής, μετά την αφαίρεση 300 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής για το πρόγραμμα NER 300 το οποίο στηρίζει την καινοτομία (βλ. κεφάλαιο 3.1.5). Τον Ιούνιο του 2021 είχαν δεσμευτεί 178,3 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής για 1 392 εγκαταστάσεις για το σύνολο της 3ης περιόδου. Ως εκ τούτου, στο απόθεμα παραμένουν 301,9 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής. Από το ποσό αυτό, 200 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής θα τοποθετηθούν στο απόθεμα για την 4η περίοδο και τα υπόλοιπα θα τοποθετηθούν στο ΑΣΑ.

Τον Ιούνιο του 2021 η αρχικά εγκριθείσα ποσότητα δωρεάν κατανομής για την 3η περίοδο μειώθηκε κατά περίπου 585 εκατομμύρια από τα 6,5 δισεκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής, λόγω κλεισίματος ή μείωσης της παραγωγής ή της παραγωγικής ικανότητας των

[26] Απόφαση της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με τον προσδιορισμό, σύμφωνα με την οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καταλόγου τομέων και κλάδων, οι οποίοι θεωρείται ότι εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο διαρροής άνθρακα, για την περίοδο 2015 έως 2019 (ΕΕ L 308 της 29.10.2014, σ. 114).

[27] Απόφαση 2013/448/ΕΕ της Επιτροπής, της 5ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τα εθνικά μέτρα εφαρμογής για τη μεταβατική δωρεάν κατανομή των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 3 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 240 της 7.9.2013, σ. 27).

[28] Απόφαση (ΕΕ) 2017/126 της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2017, για την τροποποίηση της απόφασης 2013/448/ΕΕ όσον αφορά τον καθορισμό ενιαίου διατομεακού διορθωτικού συντελεστή σύμφωνα με το άρθρο 10α της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 19 της 25.1.2017, σ. 93).

εγκαταστάσεων. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται συνοπτικά οι δωρεάν κατανομές στη βιομηχανία κατά την 3η περίοδο.

Πίνακας 2. Δικαιώματα εκπομπής που κατανεμήθηκαν δωρεάν στη βιομηχανία, Ιανουάριος 2013 – Ιούνιος 2021 (σε εκατομμύρια) [29]

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Δωρεάν κατανομή[30] (ΕΕ27 + ΗΒ + Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1[31]	724,8
Κατανομή από το απόθεμα για τους νεοεισερχομένους (επενδύσεις σε αναξιοποίητες ζώνες και αυξήσεις της παραγωγικής ικανότητας)	11,7	15,2	18,9	22,8	24,6	26,9	29,1	28,9
Δωρεάν δικαιώματα που δεν κατανεμήθηκαν λόγω κλεισίματος ή μεταβολών της παραγωγής ή της παραγωγικής ικανότητας	41,9	61,3	74,0	76,5	79,9	85,1	80,3	85,9

Αν και οι εκθέσεις από τις συμμετέχουσες χώρες σχετικά με αλλαγές στη δωρεάν κατανομή για το τελευταίο έτος της 3ης περιόδου μπορούσαν να αποσταλούν και εντός του 2021, η συντριπτική πλειονότητα των αλλαγών έχουν ήδη αναφερθεί. Ως εκ τούτου, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι στο τέλος της 3ης περιόδου υπήρχαν περίπου:

- 1 821 εγκαταστάσεις από τις 11 646 που έπαυσαν να λειτουργούν ή υπέστησαν φυσικές μεταβολές που μείωσαν την παραγωγική τους ικανότητα κάτω από το κατώτατο όριο και, ως εκ τούτου, ανακλήθηκε η άδειά τους για αέρια του θερμοκηπίου

[29] Ενώ σε προηγούμενες εκθέσεις για την αγορά ανθρακούχων εκπομπών τα στοιχεία βασίζονταν σε κοινοποιήσεις που υποβλήθηκαν από τις συμμετέχουσες χώρες ετησίως έως το τέλος Ιουνίου, στη φετινή και την περσινή έκθεση για την αγορά ανθρακούχων εκπομπών τα στοιχεία βασίζονται στο μητρώο της ΕΕ με καταληκτικές ημερομηνίες την 30ή Ιουνίου 2021 και την 30ή Ιουνίου 2020 αντίστοιχα. Η νέα αυτή προσέγγιση επελέγη για την ακριβέστερη απεικόνιση των κατανομών, όπως προκύπτουν και καταχωρίζονται στο μητρώο.

[30] Αρχική ποσότητα κατανομής, πριν από την εφαρμογή του διατομεακού διορθωτικού συντελεστή.

[31] Η κατανομή για το Ηνωμένο Βασίλειο (48,0 εκατομμύρια δικαιώματα από το σύνολο για το 2019), η οποία ανεστάλη το 2019 λόγω των μέτρων διασφάλισης για την προστασία της περιβαλλοντικής ακεραιότητας του ΣΕΔΕ της ΕΕ σε περιπτώσεις στις οποίες το δίκαιο της ΕΕ παύει να εφαρμόζεται σε ένα κράτος μέλος λόγω της αποχώρησής του από την ΕΕ, ξεκίνησε εκ νέου το 2020.

- 505 νεοεισερχόμενοι
- 887 σημαντικές επεκτάσεις της παραγωγικής ικανότητας
- 378 σημαντικές μειώσεις της παραγωγικής ικανότητας
- 2 985 εγκαταστάσεις στις οποίες υπήρξε μερική παύση λειτουργίας και
- 1 434 εγκαταστάσεις που ανέκαμψαν μετά από μερική παύση λειτουργίας.

Τα μη κατανεμηθέντα δικαιώματα εκπομπής λόγω κλεισίματος, μερικής παύσης λειτουργίας ή σημαντικής μείωσης της παραγωγικής ικανότητας (σύμφωνα με το άρθρο 10α παράγραφοι 19 και 20 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ) θα τοποθετηθούν στο αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 3 της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 (απόφαση για το ΑΣΑ)[32], όπως και τα μη κατανεμηθέντα δικαιώματα από το NER.

Προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος διαρροής άνθρακα, η δωρεάν κατανομή συνεχίζεται στην 4η περίοδο, βασιζόμενη σε επικαιροποιημένες τιμές δεικτών αναφοράς που προκύπτουν από τις επιδόσεις του 10 % των πλέον αποδοτικών εγκαταστάσεων στην ΕΕ. Μετά την πολιτική συμφωνία που επιτεύχθηκε τον Νοέμβριο του 2017 σχετικά με την αναθεωρημένη οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, η Επιτροπή θέσπισε νομοθεσία για την εφαρμογή της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων· στη βιομηχανία κατά την 4η περίοδο. Οι εγκριθείσες νομικές πράξεις παρατίθενται στον πίνακα 4.1 του προσαρτήματος 4 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

3.1.3. Πλειστηριασμός των δικαιωμάτων

Από την 3η περίοδο, ο πλειστηριασμός αποτελεί την κύρια μέθοδο κατανομής δικαιωμάτων στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας το 57 % της συνολικής ποσότητας. Οι πλειστηριασμοί διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1031/2010 της Επιτροπής[33] (κανονισμός για τους πλειστηριασμούς), ο οποίος προσδιορίζει τον χρόνο, τη διαχείριση και άλλες πτυχές του τρόπου διεξαγωγής των πλειστηριασμών, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ανοικτή, διαφανής, εναρμονισμένη και χωρίς διακρίσεις διαδικασία.

Κατά την 3η περίοδο οι πλειστηριασμοί πραγματοποιήθηκαν μέσω των ακόλουθων χώρων πλειστηριασμών:

- European Energy Exchange AG (EEX), που διεξάγει πλειστηριασμούς ως ο κοινός χώρος πλειστηριασμών για 25 κράτη μέλη που συμμετέχουν σε κοινή διαδικασία σύναψης συμβάσεων. Διεξάγει επίσης πλειστηριασμούς για την Πολωνία (η οποία αυτοεξαιρέθηκε από την κοινή διαδικασία σύναψης συμβάσεων, αλλά δεν έχει ορίσει

[32] Απόφαση (ΕΕ) 2015/1814 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2015, σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου και την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 264 της 6.10.2015, σ. 1).

[33] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1031/2010 της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2010, για τον χρόνο διεξαγωγής, τη διαχείριση και τις λοιπές πτυχές των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 302 της 18.11.2010, σ. 1).

ακόμη δικό της χώρο πλειστηριασμών), και, από τον Ιούνιο του 2019, για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία (μετά την τροποποίηση της συμφωνίας ΕΟΧ ώστε να είναι δυνατή η συμμετοχή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας στη συμφωνία κοινής σύναψης συμβάσεων για τον κοινό χώρο πλειστηριασμών)

- EEX, που διεξάγει πλειστηριασμούς για τη Γερμανία ως χώρος πλειστηριασμών «αυτοεξαίρεσης»
- ICE Futures Europe (ICE), που διεξάγει πλειστηριασμούς για το Ηνωμένο Βασίλειο ως χώρος πλειστηριασμών «αυτοεξαίρεσης» έως το τέλος του 2020.

Ο EEX ορίστηκε εκ νέου ως κοινός χώρος πλειστηριασμών από το 2021, χωρίς σημαντικές αλλαγές στη συμμετοχή στους πλειστηριασμούς.

Κατά την 3η περίοδο πραγματοποιήθηκαν περισσότεροι από 1 800 πλειστηριασμοί και, έως τις 30 Ιουνίου 2021, ο αριθμός αυτός υπερέβαινε κατά πολύ τους 1 900. Στον Πίνακα 3 παρέχεται επισκόπηση των ποσοτήτων δικαιωμάτων[34] που εκπλειστηριάστηκαν από τους χώρους EEX και ICE έως τις 30 Ιουνίου 2021, συμπεριλαμβανομένων των πρώιμων πλειστηριασμών[35] γενικών δικαιωμάτων εκπομπής.

Πίνακας 3. Συνολική ποσότητα δικαιωμάτων εκπομπής της 3ης περιόδου που τέθηκαν σε πλειστηριασμό, Ιανουάριος 2012 – 30 Ιουνίου 2021[36]

Έτος	Γενικά δικαιώματα	Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019	588 540 000	5 502 500
2020	778 505 000	7 505 000
2021 (έως τις 30 Ιουνίου 2021)	308 326 000	1 343 000

[34] Οι ποσότητες των γενικών δικαιωμάτων εκπομπής ορίστηκαν λαμβανομένης υπόψη της απόφασης αριθ. 1359/2013/ΕΕ. Οι ποσότητες των δικαιωμάτων εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών ορίστηκαν λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της απόφασης αριθ. 377/2013/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 421/2014.

[35] Το 2012 πραγματοποιήθηκαν πρώιμοι πλειστηριασμοί δικαιωμάτων της 3ης περιόδου στο πλαίσιο της διαδεδομένης εμπορικής πρακτικής στον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να πωλείται ηλεκτρική ενέργεια εκ των προτέρων και οι απαιτούμενες εισροές (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων) να αγοράζονται όταν πωλείται η παραγωγή.

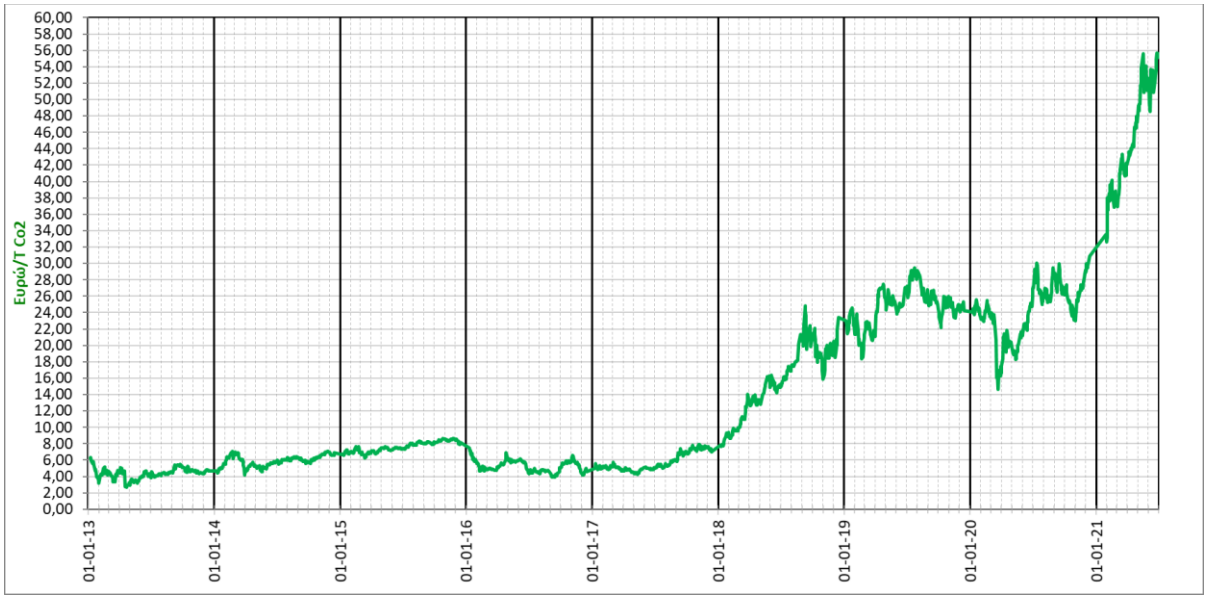
[36] Ο πίνακας περιλαμβάνει τις ποσότητες των πλειστηριασμών για την ΕΕ27 + το Ηνωμένο Βασίλειο + την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία (εκτός από το 2021, το οποίο δεν περιλαμβάνει στοιχεία για το Ηνωμένο Βασίλειο).

Πηγή: EEX

Όταν τέθηκε το ΑΣΑ σε λειτουργία, τον Ιανουάριο του 2019, μείωσε σημαντικά την προσφορά δικαιωμάτων εκπομπής προς πλειστηριασμό. Γενικά, οι πλειστηριασμοί διεξήχθησαν ομαλά και οι τιμές εκκαθάρισης πλειστηριασμού ήταν πολύ κοντά στις τιμές της δευτερογενούς αγοράς.

Κατά την 3η περίοδο ακυρώθηκαν συνολικά 15 πλειστηριασμοί από τους 1 800 και πλέον είτε επειδή δεν επιτεύχθηκε η οριακή τιμή είτε επειδή η συνολική ποσότητα των προσφορών υπολειπόταν της πλειστηριαζόμενης ποσότητας, σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού για τους πλειστηριασμούς. Στο Διάγραμμα 2 παρέχεται επισκόπηση των τιμών εκκαθάρισης των πλειστηριασμών στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ από το 2013.

Διάγραμμα 2. Τιμές εκκαθάρισης για τους πλειστηριασμούς γενικών δικαιωμάτων, Ιανουάριος 2013 – 30 Ιουνίου 2021

Πηγή: EEX

Ο αριθμός των συμμετεχόντων στους πλειστηριασμούς γενικών δικαιωμάτων κατά την 3η περίοδο παρέχεται στο προσάρτημα 5 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση. Οι χώροι πλειστηριασμών δημοσιεύουν εγκαίρως σε ειδικούς ιστότοπους τα λεπτομερή αποτελέσματα κάθε πλειστηριασμού. Περαιτέρω πληροφορίες για τη διεξαγωγή των πλειστηριασμών, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη συμμετοχή, την αναλογία προσφοράς-κάλυψης και τις τιμές, παρέχονται στις εκθέσεις των συμμετεχουσών χωρών που δημοσιεύονται στον ιστότοπο της Επιτροπής[37].

Το σύνολο των εσόδων των κρατών μελών, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας από τους πλειστηριασμούς που πραγματοποιήθηκαν κατά την 3η περίοδο υπερέβη τα 68 δισ. EUR (βλ. πίνακες 5.1, 5.2 και 5.3 στο συνοδευτικό

[37] Πλειστηριασμοί στο ΣΕΔΕ της ΕΕ

έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής)[38]. Μόνο το 2020 οι πλειστηριασμοί απέφεραν συνολικά έσοδα άνω των 19 δισ. EUR και 13,9 δισ. EUR το πρώτο εξάμηνο του 2021. Η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν τουλάχιστον το 50 % των εσόδων τους από πλειστηριασμούς, περιλαμβανομένων όλων των εσόδων που προκύπτουν από τα δικαιώματα εκπομπής που κατανέμονται για τους σκοπούς της αλληλεγγύης και της ανάπτυξης, και το σύνολο των εσόδων από τα δικαιώματα εκπομπής που εκχωρούνται για τις αεροπορικές μεταφορές[39], για σκοπούς που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλαν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή, εκτιμάται ότι το 2020 χρησιμοποιήθηκε περίπου το 72 % των εσόδων από πλειστηριασμούς για σκοπούς που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια, και περίπου το 75 % (56,5 δισ. EUR) των συνολικών εσόδων καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου. Παρότι ένα μικρό μέρος του ποσού αυτού (περίπου 3 % των συνολικών εσόδων από το 2013) δαπανήθηκε σε διεθνές επίπεδο, το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από πλειστηριασμούς κατά την 3η περίοδο δαπανήθηκε για εγχώριους κλιματικούς και ενεργειακούς σκοπούς (κυρίως για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενεργειακή απόδοση και έρευνα και ανάπτυξη). Στην πράξη, οι δαπάνες των κρατών μελών για σκοπούς που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια είναι περισσότερες σε σχέση με τα έσοδά τους από πλειστηριασμούς[40].

3.1.4. Παρέκκλιση από τους πλήρεις πλειστηριασμούς για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας

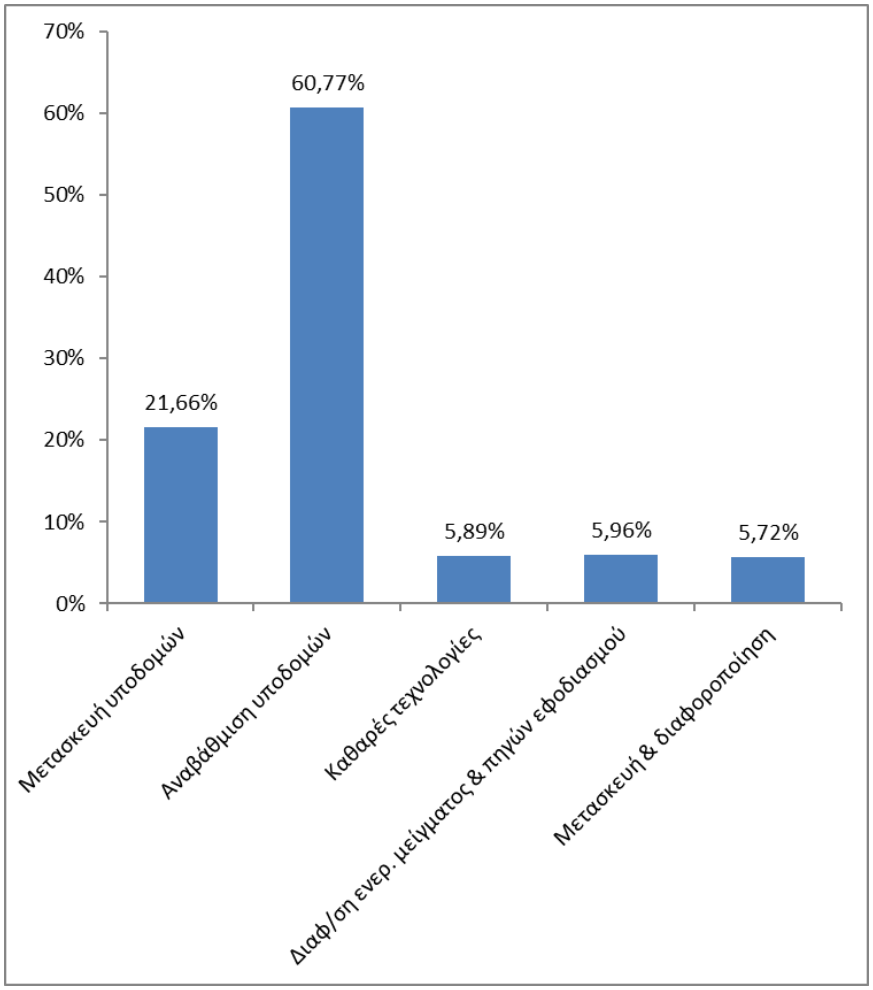
Κατά την 3η περίοδο, το άρθρο 10γ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ προέβλεπε παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα πλειστηριασμού δικαιωμάτων, με σκοπό τη στήριξη των επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας σε διάφορα κράτη μέλη με χαμηλότερο εισόδημα[41]. Τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπής δυνάμει του άρθρου 10γ αφαιρέθηκαν από την ποσότητα δικαιωμάτων που θα εκπλειστηρίαζε σε διαφορετική περίπτωση το κράτος μέλος. Δεδομένου ότι η δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής σε παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας δυνάμει του άρθρου 10γ συνεπαγόταν τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων, τα εθνικά καθεστώτα που θεσπίστηκαν για την εφαρμογή της παρέκκλισης του άρθρου 10γ εγκρίθηκαν βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και υπόκειντο στις απαιτήσεις των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις[42].

Η συνολική αξία της επενδυτικής στήριξης που δηλώθηκε βάσει του άρθρου 10γ από το 2009 έως το 2020 ανέρχεται σε πάνω από 13,1 δισ. EUR. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 3,

[38] Οι αριθμοί περιλαμβάνουν δικαιώματα εκπομπής που τέθηκαν σε πλειστηριασμό για τα Ταμεία Καινοτομίας και Εκσυγχρονισμού.
[39] Άρθρο 3δ παράγραφος 4 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ.
[40] Λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των εσόδων από πλειστηριασμούς διατίθενται στην έκθεση για τη δράση της ΕΕ για το κλίμα, 2021 [COM(2021) 960].
[41] Η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Τσεχία ήταν επιλέξιμες για χρήση της παρέκκλισης του άρθρου 10γ. Η Μάλτα και η Λετονία αποφάσισαν να μην το πράξουν στην 3η περίοδο.
[42] Κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2012 (ΕΕ C 158 της 5.6.2012, σ. 4).

το 83 % του ποσού αυτού διατέθηκε για την αναβάθμιση και τη μετασκευή των υποδομών (κυρίως για τον εκσυγχρονισμό σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με άνθρακα και φυσικό αέριο και για την αναβάθμιση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας). Οι εναπομένουσες επενδύσεις αφορούσαν τη διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος και την ανάπτυξη καθαρών τεχνολογιών.

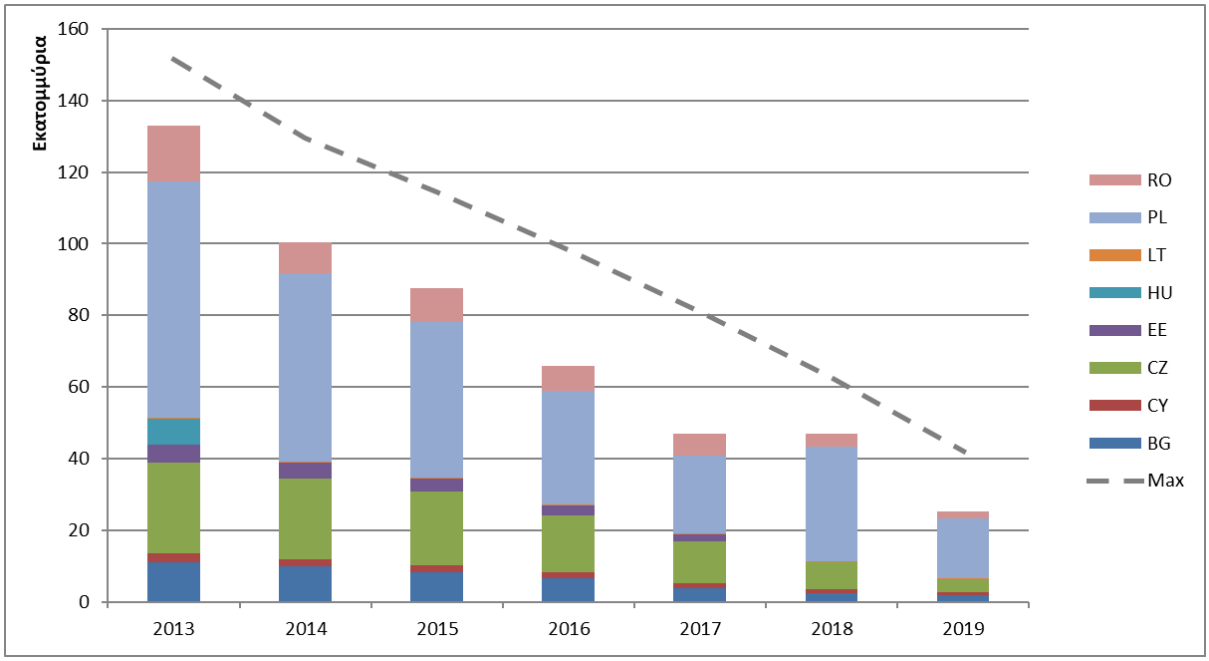
Διάγραμμα 3. Συνολική στήριξη βάσει του άρθρου 10γ ανά είδος επένδυσης, 2013-2019

Πηγή: ΓΔ Δράσης για το Κλίμα

Στο Διάγραμμα 4 παρουσιάζεται ο αριθμός των δικαιωμάτων του άρθρου 10γ που κατανεμήθηκαν για την περίοδο 2013-2019 ανά κράτος μέλος της ΕΕ (δεν κατανεμήθηκαν δικαιώματα για το 2020).

Διάγραμμα 4. Δικαιώματα που κατανεμήθηκαν δωρεάν σύμφωνα με το άρθρο 10γ, 2013-2019[43]

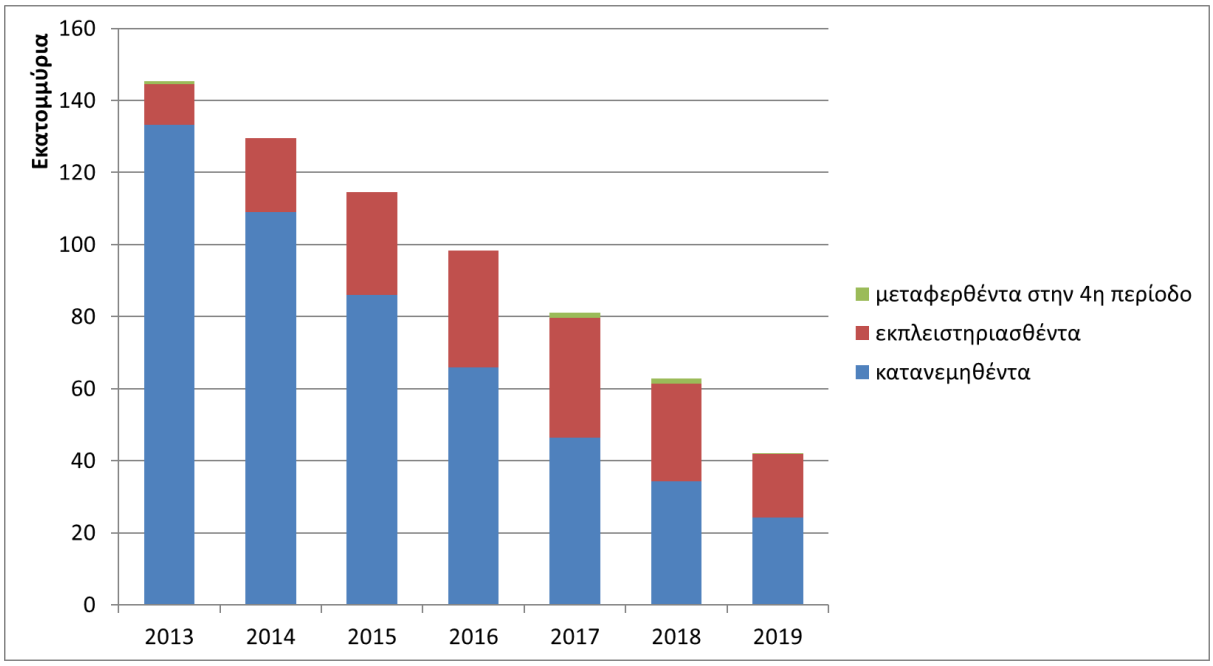
Πηγή: ΓΔ Δράσης για το Κλίμα

Στον πίνακα 6.1 του προσαρτήματος 6 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση αναφέρεται ο αριθμός των δικαιωμάτων που τα επιλέξιμα κράτη κατένειμαν δωρεάν σε παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας κατά την 3η περίοδο. Στον πίνακα 6.2 του προσαρτήματος 6 αναφέρεται ο μέγιστος αριθμός δικαιωμάτων ανά έτος προς κατανομή δυνάμει του άρθρου 10γ.

Τα δικαιώματα του άρθρου 10γ που δεν κατανεμήθηκαν από την 3η περίοδο θα μπορούσαν είτε να τεθούν σε πλειστηριασμό είτε, σύμφωνα με την οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, να κατανεμηθούν στην 4η περίοδο σε επενδύσεις του άρθρου 10γ που επιλέγονται μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών ή να μεταφερθούν στο Ταμείο Εκσυγχρονισμού. Στο Διάγραμμα 5 παρουσιάζεται ο βαθμός στον οποίο τα δικαιώματα του άρθρου 10γ από κάθε έτος της 3ης περιόδου κατανεμήθηκαν, εκπλειστηριάστηκαν ή μεταφέρθηκαν στην 4η περίοδο.

[43] Ο αριθμός των δικαιωμάτων του άρθρου 10γ που περιλαμβάνονται στο διάγραμμα 4 μπορεί να περιλαμβάνει δικαιώματα που εκχωρήθηκαν με καθυστέρηση για προηγούμενα έτη. Τα σχετικά ποσά ανά έτος αναφέρονται στο EUTL.

Διάγραμμα 5. Κατανομή των εναπομένοντων δικαιωμάτων του άρθρου 10γ (κατανεμηθέντα, εκπλειστηριασθέντα, μεταφερθέντα στην 4η περίοδο) [44]

Πηγή: ΓΔ Δράσης για το Κλίμα

Συνολικά, περίπου το 74 % των διαθέσιμων δικαιωμάτων του άρθρου 10γ κατανεμήθηκαν μεταξύ 2013 και 2019. Τα περισσότερα από τα εναπομένοντα δικαιώματα τέθηκαν σε πλειστηριασμό και μόνο μια μικρή ποσότητα (περίπου 0,5 %) μεταφέρθηκε στην 4η περίοδο. Ο αριθμός των μη κατανεμημένων δικαιωμάτων που τέθηκαν (ή έχει προγραμματιστεί να τεθούν) σε πλειστηριασμό ανά κράτος μέλος δυνάμει της παρέκκλισης του άρθρου 10γ κατά την 3η περίοδο αναγράφεται στον πίνακα 6.3 του προσαρτήματος 6 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Η μεταβατική δωρεάν κατανομή δυνάμει του άρθρου 10γ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ θα εξακολουθήσει να είναι διαθέσιμη κατά την 4η περίοδο, αλλά με αυστηρότερες διατάξεις διαφάνειας και με τη δυνατότητα, για τα επιλέξιμα κράτη μέλη, να χρησιμοποιηθεί το σύνολο ή μέρος της κατανομής τους βάσει του άρθρου 10γ για τη στήριξη επενδύσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Εκσυγχρονισμού. Η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Ουγγαρία επέλεξαν να συνεχίσουν να κάνουν χρήση του άρθρου 10γ κατά την 4η περίοδο[45] και βρίσκονται σε

[44] Στο διάγραμμα 5 περιλαμβάνονται ποσότητες προς εκπλειστηριασμό έως και το χρονοδιάγραμμα πλειστηριασμών του 2021. Τα δικαιώματα εκπομπής που μεταφέρθηκαν από το 2013 στην 4η περίοδο (912 630) προορίζονταν αρχικά να κατανεμηθούν σε πέντε ουγγρικές εγκαταστάσεις, οι οποίες το 2014 κρίθηκαν μη επιλέξιμες για να λάβουν την κατανομή. Στις 27 Σεπτεμβρίου 2019, σύμφωνα με το άρθρο 10γ παράγραφος 5 και το άρθρο 10δ παράγραφος 4 της αναθεωρημένης οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, η Ουγγαρία ενημέρωσε την Επιτροπή για την πρόθεσή της να χρησιμοποιήσει και τα 912 630 δικαιώματα του άρθρου 10γ, τα οποία δεν είχαν κατανεμηθεί έως το 2020, για την εφαρμογή της παρέκκλισης του άρθρου 10γ στην 4η περίοδο.

[45] Σύμφωνα με το άρθρο 10γ παράγραφος 2, κάθε κράτος μέλος που σκοπεύει να κάνει χρήση της προαιρετικής μεταβατικής δωρεάν κατανομής για τον εκσυγχρονισμό του ενεργειακού τομέα κατά την 4η περίοδο έπρεπε να δημοσιεύσει, έως τις 30 Ιουνίου 2019, λεπτομερές εθνικό πλαίσιο και/ή κατάλογο μικρών έργων προς στήριξη. Μόνο η Βουλγαρία, η Ουγγαρία και η Ρουμανία το έπραξαν. Σύμφωνα με το άρθρο 10γ παράγραφος 5, τα κράτη μέλη μπορούσαν να αποφασίσουν έως τις

διαδικασία κατάρτισης εθνικών πλαισίων για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης. Τα πλαίσια αυτά πρέπει να εγκριθούν από την Επιτροπή βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις[46]. Άλλα επιλέξιμα κράτη μέλη[47] επέλεξαν είτε να θέσουν σε πλειστηριασμό τα δικαιώματά τους της 4ης περιόδου είτε να τα μεταφέρουν στο Ταμείο Εκσυγχρονισμού. Ο αριθμός των δικαιωμάτων της 4ης περιόδου που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 10γ, να μεταφερθούν στο Ταμείο Εκσυγχρονισμού ή να εκπλειστηριαστούν περιλαμβάνεται στον πίνακα 6.4 του προσαρτήματος 6 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

3.1.5 Πρόγραμμα NER 300

Κατά την 3η περίοδο το NER 300 ήταν ένα χρηματοδοτικό πρόγραμμα μεγάλης κλίμακας για καινοτόμα έργα επίδειξης ενεργειακής απόδοσης με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές. Στόχος ήταν η επίδειξη περιβαλλοντικά ασφαλούς δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα και καινοτόμων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε εμπορική κλίμακα στην ΕΕ. Το πρόγραμμα NER 300 χρηματοδοτήθηκε από τη χρηματική αποτίμηση των 300 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής του αποθέματος για τους νεοεισερχόμενους (NER). Διατέθηκε χρηματοδότηση σε έργα που επιλέχθηκαν μετά από δύο κύκλους προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2012 και τον Ιούλιο του 2014.

Συνολικά, 38 έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ένα έργο δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα σε 20 κράτη μέλη έλαβαν στήριξη από το NER 300, ύψους 2,1 δισ. EUR. Έως τις 30 Ιουνίου 2021 είχαν τεθεί σε λειτουργία οκτώ έργα: το έργο βιοενέργειας Verbiostraw στη Γερμανία, το έργο χερσαίας αιολικής ενέργειας Windpark Handalm στην Αυστρία, τα έργα υπεράκτιας αιολικής ενέργειας Veja Mate και Nordsee One στη Γερμανία, το έργο ευφυούς δικτύου Puglia Active Network στην Ιταλία, τα έργα πλωτής υπεράκτιας αιολικής ενέργειας Vertimed στη Γαλλία και Windfloat στην Πορτογαλία, καθώς και το έργο Minos για την παραγωγή ηλιακής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα στην Ελλάδα. Δύο έργα, το ιταλικό έργο βιοενέργειας BEST και το σουηδικό χερσαίο αιολικό έργο Windpark Blaiken, θεωρείται ότι έχουν ολοκληρωθεί[48].

Τέσσερα ακόμη έργα που επιλέχθηκαν μετά τη δεύτερη πρόσκληση υποβολής προτάσεων σημειώνουν πρόοδο στην προετοιμασία τους. Ωστόσο, λόγω της πανδημίας COVID-19, οι ημερομηνίες εκκίνησής τους τροποποιήθηκαν[49]. Δεδομένων των δυσκολιών

---

30 Σεπτεμβρίου 2019 να χρησιμοποιήσουν μη κατανεμημένη δωρεάν κατανομή από την 3η περίοδο για την προαιρετική μεταβατική δωρεάν κατανομή κατά την 4η περίοδο ή να θέσουν τα δικαιώματα αυτά σε πλειστηριασμό (βλ. πίνακα 6.3 του προσαρτήματος 6 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής).

[46] Κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2021 (ΕΕ C 317 της 25.9.2020, σ. 5).

[47] Κατά την 4η περίοδο η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Κροατία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Τσεχία είναι επιλέξιμες να κάνουν χρήση της παρέκκλισης του άρθρου 10γ.

[48] Τα επιχειρησιακά έργα έχουν τεθεί σε λειτουργία και υλοποιούνται, ενώ η λειτουργία των ολοκληρωμένων έργων έχει περατωθεί.

[49] Εκτελεστική απόφαση C(2021) 1712 της Επιτροπής για την τροποποίηση των εκτελεστικών αποφάσεων C(2012) 9432 και C(2014) 4493 όσον αφορά ορισμένα έργα στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού προγράμματος NER 300, ιδίως εκείνα που επηρεάστηκαν από την πανδημία COVID-19.

συγχρηματοδότησης στο πλαίσιο των απαιτήσεων του NER300 σε συνδυασμό με ένα δυσχερές οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο, 23 έργα δεν μπόρεσαν να αντλήσουν επαρκή πρόσθετη χρηματοδότηση και αποσύρθηκαν από το πρόγραμμα, με αποτέλεσμα την αποδέσμευση σχεδόν 1,5 δισ. EUR συνολικά.

Το 2017 η τροποποιημένη απόφαση για το πρόγραμμα NER 300[50] ενέκρινε την επανεπένδυση των αποδεσμευθέντων κεφαλαίων από τα ακυρωμένα έργα της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων (708,7 εκατ. EUR) σε έργα υποστηριζόμενα από τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα, δηλαδή τη διευκόλυνση InnovFin για ενεργειακά έργα επίδειξης και το χρεωστικό μέσο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη», τα οποία τελούν αμφότερα υπό τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Τα έργα αυτά και οι σχετικές δεξαμενές τους αποδεικνύουν με επιτυχία ότι ο μηχανισμός συνδυασμού μέσων που έχει τεθεί σε εφαρμογή λειτουργεί αποτελεσματικά. Η πλήρης κατανομή των μη εκταμιευθέντων κεφαλαίων του προγράμματος NER 300 αναμένεται έως το τέλος του 2022.

Τα υπόλοιπα μη δαπανηθέντα κεφάλαια από τον δεύτερο γύρο προσκλήσεων υποβολής προτάσεων θα διοχετευθούν στο Ταμείο Καινοτομίας. Μέχρι στιγμής, 746,6 εκατ. EUR έχουν μεταφερθεί στο Ταμείο Καινοτομίας.

Το παράρτημα 7 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής περιέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα NER300.

3.1.6. Ταμείο Καινοτομίας

Το Ταμείο Καινοτομίας στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ συγκεντρώνει τουλάχιστον 20 δισ. EUR[51] για την περίοδο 2020-2030, από τον πλειστηριασμό 450 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής. Αυτό το καθιστά ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα στον κόσμο που αποσκοπεί στη χρηματοδότηση της εμπορικής επίδειξης καινοτόμων τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και βιομηχανικών λύσεων για την απαλλαγή των ενεργοβόρων βιομηχανιών της Ευρώπης από τις ανθρακούχες εκπομπές, καινοτόμων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της αποθήκευσης ενέργειας και της δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα.

Η Επιτροπή, από κοινού με τον Ευρωπαϊκό Εκτελεστικό Οργανισμό για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον, προκήρυξε τις πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Καινοτομίας το 2020. Οι προσκλήσεις προσέλκυσαν σημαντικό ενδιαφέρον από εταιρείες όλων των μεγεθών που αναζητούν χρηματοδότηση για τα καινοτόμα έργα τους στον τομέα των καθαρών τεχνολογιών, σε διάφορους τομείς και σε όλα τα κράτη μέλη, συν την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβολής

[50] Απόφαση (ΕΕ) 2017/2172 της Επιτροπής, της 20ής Νοεμβρίου 2017, για την τροποποίηση της απόφασης 2010/670/ΕΕ όσον αφορά τη διάθεση των μη εκταμιευμένων εσόδων από τον πρώτο κύκλο προσκλήσεων υποβολής προτάσεων (EE L 306 της 22.11.2017, σ. 24).

[51] Το ποσό εξαρτάται από την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών· η τιμή ανθρακούχων εκπομπών που χρησιμοποιείται εν προκειμένω είναι 40 EUR. Στη δέσμη μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί σημαντικά ο όγκος του Ταμείου Καινοτομίας.

προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας[52], τα 70 έργα με την καλύτερη κατάταξη (από τις 311 αιτήσεις) κλήθηκαν να υποβάλουν πλήρη πρόταση για το δεύτερο στάδιο έως τις 23 Ιουνίου 2021. Ελήφθησαν 66 πλήρεις προτάσεις, με τις οποίες ζητήθηκε στήριξη ύψους περίπου 6 δισ. EUR, έναντι της συνολικής διαθέσιμης χρηματοδότησης στο πλαίσιο της εν λόγω πρόσκλησης, ύψους 1 δισ. EUR. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα είναι διαθέσιμα το τέταρτο τρίμηνο του 2021.

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα μικρής κλίμακας[53] έκλεισε στις 10 Μαρτίου 2021 και λήφθηκαν 232 προτάσεις. Επιλέχθηκαν για χρηματοδότηση 32 έργα μικρής κλίμακας, τα οποία κλήθηκαν να συμμετάσχουν στο στάδιο προετοιμασίας των επιχορηγήσεων τον Ιούλιο του 2021, για συνολικό ποσό 118 εκατ. EUR. Τα επιτυχή έργα βρίσκονται σε 12 κράτη μέλη, καθώς και στην Ισλανδία και τη Νορβηγία, και θα μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου τόσο στον ενεργειακό όσο και στον βιομηχανικό τομέα.

Επιλέχθηκαν 15 έργα μεγάλης κλίμακας για την παροχή συνδρομής για την ανάπτυξη έργων στο πλαίσιο του Ταμείου Καινοτομίας, συνολικού ύψους 4 εκατ. EUR.

3.1.7. Ταμείο Εκσυγχρονισμού

Το Ταμείο Εκσυγχρονισμού είναι το βασικό χρηματοδοτικό μέσο στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ που δημιουργήθηκε με σκοπό τη στήριξη της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές στα κεντρικά και ανατολικά κράτη μέλη[54]. Συγκεντρώνει περίπου 25 δισ. EUR[55], από τον πλειστηριασμό περισσότερων από 643 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής[56] κατά την 4η περίοδο.

Το Ταμείο Εκσυγχρονισμού τέθηκε σε λειτουργία τον Ιανουάριο του 2021. Στον πρώτο εξαμηνιαίο κύκλο εκταμίευσης επιβεβαιώθηκαν έξι πολυετή προγράμματα στην Ουγγαρία, την Πολωνία και την Τσεχία συνολικού ύψους 304 εκατ. EUR. Τα προγράμματα περιλαμβάνουν επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση, τα έξυπνα δίκτυα και την ανάπτυξη δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και ενεργειακών κοινοτήτων.

Στον πίνακα 7.3 του προσαρτήματος 7 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός των δικαιωμάτων εκπομπής ανά δικαιούχο κράτος μέλος κατά την 4η περίοδο.

---

[52] Ταμείο Καινοτομίας: πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα μεγάλης κλίμακας

[53] Ταμείο Καινοτομίας: πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα μικρής κλίμακας

[54] Τα δικαιούχα κράτη μέλη είναι η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Κροατία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Τσεχία.

[55] Το ποσό εξαρτάται από την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών· η τιμή ανθρακούχων εκπομπών που χρησιμοποιείται εν προκειμένω είναι 40 EUR. Στη δέσμη μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί ο όγκος του Ταμείου Εκσυγχρονισμού κατά 2,5 % επιπλέον του ανώτατου ορίου.

[56] Ο όγκος αυτός περιλαμβάνει μεταφορές που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη προς το Ταμείο Εκσυγχρονισμού από τα αποθέματα δικαιωμάτων εκπομπής δυνάμει του άρθρου 10 παράγραφος 2β και του άρθρου 10γ της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Ο αρχικός όγκος του Ταμείου Εκσυγχρονισμού ανέρχεται σε σχεδόν 276 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής (βλ. πίνακα 7.3 του προσαρτήματος 7 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής).

3.1.8. Αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών

Επιπλέον της δωρεάν κατανομής που καλύπτει τις άμεσες εκπομπές, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις για την αντιστάθμιση του κόστους ανθρακούχων εκπομπών ορισμένων ηλεκτροβόρων βιομηχανιών το οποίο προκύπτει από τις έμμεσες εκπομπές, ήτοι του κόστους που συνεπάγονται οι υψηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας που οφείλονται στη μετακύλιση του κόστους αγοράς δικαιωμάτων εκπομπής από τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η εναρμονισμένη εφαρμογή της αντιστάθμισης του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών μεταξύ των κρατών μελών και να ελαχιστοποιηθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Η πρώτη έκδοση των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών εφαρμόστηκε στο έμμεσο κόστος που προέκυψε από το 2013 έως το 2020[57]. Στη συνέχεια αναθεωρήθηκε για να καλύψει την περίοδο 2021-2030[58].

Η παρούσα έκθεση περιγράφει λεπτομερώς τις δαπάνες των κρατών μελών το 2020 για έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2019, στο πλαίσιο της πρώτης έκδοσης των κατευθυντήριων γραμμών. Τα στοιχεία σχετικά με την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που προέκυψε το 2020 δεν είναι ακόμη διαθέσιμα. Τα κράτη μέλη που επιλέγουν να αρχίσουν ή να συνεχίσουν να αντισταθμίζουν έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2021 και στο εξής, πρέπει, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές, να κοινοποιούν τα καθεστώτα τους στην Επιτροπή.

Όλο και περισσότερα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να αντισταθμίζουν το έμμεσο κόστος. Μέχρι σήμερα η Επιτροπή έχει εγκρίνει 16 καθεστώτα σε 15 κράτη μέλη. Το 2020 η Πολωνία και η Ρουμανία άρχισαν να αντισταθμίζουν το έμμεσο κόστος για πρώτη φορά. Η Επιτροπή ενέκρινε ένα νέο τσεχικό καθεστώς[59] τον Νοέμβριο του 2020 και ένα νέο ιταλικό καθεστώς[60] τον Ιούλιο του 2021. Τόσο η Τσεχία όσο και η Ιταλία θα αρχίσουν να αντισταθμίζουν το έμμεσο κόστος το 2021 (για κόστος που προέκυψε το 2020).

Στην οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ διευκρινίζεται ότι, εντός τριών μηνών από το τέλος κάθε έτους, τα κράτη μέλη που έχουν θεσπίσει καθεστώς αντιστάθμισης του έμμεσου κόστους θα πρέπει να θέτουν στη διάθεση του κοινού, σε εύκολα προσβάσιμη μορφή, στοιχεία σχετικά με το συνολικό ποσό αντιστάθμισης που χορηγήθηκε και την κατανομή ανά δικαιούχο τομέα και υποτομέα. Στον Πίνακα 4 κατωτέρω παρουσιάζεται σύνοψη των στοιχείων που δημοσιεύτηκαν από τα κράτη μέλη σχετικά με τις αντισταθμίσεις που καταβλήθηκαν το 2020 για έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2019. Τα στοιχεία αυτά συγκρίνονται με τα έσοδα από πλειστηριασμούς το 2019.

[57] Κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2012 (ΕΕ C 158 της 5.6.2012, σ. 4).
[58] Κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2021 (ΕΕ C 317 της 25.9.2020, σ. 5).
[59] SA.58608
[60] SA.60787

Πίνακας 4. Αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών που καταβλήθηκε από τα κράτη μέλη της ΕΕ και το Ηνωμένο Βασίλειο το 2020[61]

Κράτος μέλος	Αντισταθμίσεις που εκταμιεύθηκαν το 2020 για έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2019 (σε εκατ. EUR)	Αριθμός δικαιούχων (εγκαταστάσεις)	Έσοδα πλειστηριασμών το 2019 (εκτός των δικαιωμάτων του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών, σε εκατ. EUR)	Ποσοστό εσόδων πλειστηριασμών που δαπανήθηκε για αντιστάθμιση έμμεσου κόστους
DE	546	902	3146,1	17,4 %
BE (FL)	89,4	108	353,5	30,9 %
BE (WL)	20	31		
NL	110,1	93	435,6	25,3 %
EL	42,2	48	503,3	8,3 %
LT	0,66	1	83,7	0,7 %
SK	4	10	244,4	4,1 %
FR	266,4	302	711,6	37,4 %
FI	74,6	61	217,4	34,3 %
ES	61	204	1225,2	5,0 %
LU	10,6	4	16,8	63,0 %
PL	76,6 (340,9 PLN)	25	2545,9	3 %
RO	Α.Α.	44	747,9	Α.Α.
HB	57,25 (50,9 GBP)	61	Α.Α.	Α.Α.

Η συνολική αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που καταβλήθηκε από 13 κράτη μέλη το 2020 για κόστος που προέκυψε το 2019 ανήλθε σε τουλάχιστον 1,358 εκατ. EUR —ποσό υπερδιπλάσιο από το ποσό που καταβλήθηκε το 2019 (για κόστος που προέκυψε το 2018). Αυτή η σημαντική αύξηση συνδεόταν κυρίως με την αύξηση των τιμών των ανθρακούχων εκπομπών. Τα περισσότερα καθεστώτα δεν διαθέτουν σταθερό προϋπολογισμό, αλλά αντισταθμίζουν βάσει του πραγματικού έμμεσου κόστους που προκύπτει. Επιπλέον, στον τύπο υπολογισμού της αντιστάθμισης που προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις προσδιορίζεται ότι κατά τον υπολογισμό της εκταμιευθείσας αντιστάθμισης τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιούν τη μέση προθεσμιακή τιμή των δικαιωμάτων εκπομπής του έτους t-1. Αυτό σημαίνει ότι για τον υπολογισμό της αντιστάθμισης για το έμμεσο κόστος που προέκυψε το 2019 χρησιμοποιούνται οι προθεσμιακές τιμές από το 2018. Μεταξύ του 2018 και του 2019 η τιμή ανθρακούχων

[61] Η Επιτροπή δεν έλαβε πλήρη στοιχεία σχετικά με την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους για τη Ρουμανία. Όσον αφορά το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν περιλαμβάνονται έσοδα από πλειστηριασμούς, δεδομένου ότι το 2019 δεν εκπλειστηριάστηκαν δικαιώματα εκπομπής για λογαριασμό του Ηνωμένου Βασιλείου σύμφωνα με τα μέτρα διασφάλισης που θεσπίστηκαν για την προστασία της περιβαλλοντικής ακεραιότητας του ΣΕΔΕ της ΕΕ σε περιπτώσεις στις οποίες το δίκαιο της ΕΕ παύει να εφαρμόζεται σε ένα κράτος μέλος λόγω της αποχώρησής του από την ΕΕ.

εκπομπών που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για την αντιστάθμιση αυξήθηκε από περίπου 6 EUR σε περίπου 16 EUR.

Μία από τις διατάξεις διαφάνειας που περιλαμβάνονται στην οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ ορίζει ότι τα κράτη μέλη που δαπανούν ποσοστό άνω του 25 % των οικείων εσόδων από πλειστηριασμούς για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους σε οποιοδήποτε έτος υποχρεούνται να δημοσιεύσουν έκθεση στην οποία αιτιολογούν την υπέρβαση του εν λόγω ποσού. Το 2020 τουλάχιστον πέντε κράτη μέλη υπερέβησαν το όριο του 25 %, ενώ το 2019 κανένα κράτος μέλος δεν το είχε πράξει. Επιπλέον, το μέσο μερίδιο της συνολικής αντιστάθμισης σε σύγκριση με τα συνολικά έσοδα από πλειστηριασμούς αυξήθηκε σημαντικά: έως 13,7 % το 2020 έναντι 7,9 % το 2019.

Καθώς αυξάνονται οι τιμές των ανθρακούχων εκπομπών, τόσο τα έσοδα από τους πλειστηριασμούς όσο και η αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους αυξάνονται· ως εκ τούτου, το σχετικό μερίδιο θα έπρεπε να παραμείνει παρόμοιο. Ωστόσο, το 2019 οι υψηλότερες τιμές των ανθρακούχων εκπομπών δεν μεταφράστηκαν σε υψηλότερα έσοδα από πλειστηριασμούς, διότι ήταν το πρώτο έτος κατά το οποίο το ΑΣΑ μείωσε την ποσότητα των πλειστηριαζόμενων δικαιωμάτων. Το 2019 τέθηκαν σε πλειστηριασμό περίπου 30 % λιγότερα δικαιώματα εκπομπής σε σύγκριση με το 2018. Επομένως, κατά τη σύγκριση του έμμεσου κόστους που προέκυψε το 2019 και το 2018 (αντιστάθμιση που καταβλήθηκε το 2020 και το 2019 αντίστοιχα), είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι για τον καθορισμό των ποσών αντιστάθμισης χρησιμοποιούνται οι προθεσμιακές τιμές των ανθρακούχων εκπομπών. Δεδομένου ότι η μέση τιμή t-1 αυξήθηκε περισσότερο από τα έσοδα από πλειστηριασμούς, αυξήθηκε επίσης το σχετικό μερίδιο της αντιστάθμισης σε σύγκριση με τα έσοδα από πλειστηριασμούς.

Η μείωση των εσόδων από πλειστηριασμούς είναι ο κύριος λόγος τον οποίο επικαλούνται τα κράτη μέλη για να εξηγήσουν το υψηλότερο μερίδιο των εσόδων από πλειστηριασμούς που δαπανήθηκαν για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους ανθρακούχων εκπομπών το 2020. Από τη σύγκριση των εσόδων από πλειστηριασμούς των 10 κρατών μελών που χορήγησαν αντιστάθμιση τόσο το 2019 όσο και το 2020 (για το κόστος που προέκυψε το 2018 και το 2019 αντίστοιχα) προκύπτει ότι τα έσοδα μειώθηκαν κατά περίπου 4,2 % λόγω της μείωσης των ποσοτήτων των πλειστηριασμών από το ΑΣΑ. Ένας άλλος λόγος είναι ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν σχετικά υψηλό ποσοστό ηλεκτροβόρων βιομηχανιών και, ως εκ τούτου, ένα σχετικά υψηλό ποσό αντιστάθμισης του έμμεσου κόστους. Δεδομένου ότι οι εν λόγω βιομηχανίες δεν παράγουν άμεσα εκπομπές CO_2, δεν παίζουν ρόλο στην κατανομή των εσόδων από πλειστηριασμούς μεταξύ των κρατών μελών, η οποία βασίζεται στις ιστορικές εκπομπές. Τέλος, τα κράτη μέλη με ιστορικά χαμηλές εκπομπές λόγω ενός ενεργειακού μείγματος με σχετικά χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές έχουν την τάση να εμφανίζουν σχετικά υψηλά μερίδια εσόδων από πλειστηριασμούς που χρησιμοποιούνται για την αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους.

Ως εκ τούτου, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τα υψηλότερα ποσά αντιστάθμισης το 2020 συνδέονται με την αύξηση των τιμών των ανθρακούχων εκπομπών. Το γεγονός ότι τα

μερίδια αντιστάθμισης αυξήθηκαν μπορεί να εξηγηθεί από τη χρήση της προθεσμιακής τιμής των ανθρακούχων εκπομπών για τον καθορισμό της αντιστάθμισης και από τη μείωση των εσόδων από πλειστηριασμούς λόγω της μείωσης των ποσοτήτων των πλειστηριασμών από το ΑΣΑ.

3.1.9. Διεθνή πιστωτικά μόρια

Κατά την 3η περίοδο οι συμμετέχοντες στο ΣΕΔΕ της ΕΕ μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν διεθνή πιστωτικά μόρια του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης και της κοινής εφαρμογής του πρωτοκόλλου του Κιότο με σκοπό την εκπλήρωση μέρους της υποχρέωσής τους στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Τα εν λόγω πιστωτικά μόρια είναι χρηματοπιστωτικά μέσα τα οποία πρέπει να αντιστοιχούν σε έναν τόνο CO_2 που απομακρύνεται ή μειώνεται από την ατμόσφαιρα ως αποτέλεσμα έργου μείωσης των εκπομπών. Οι συμμετέχοντες μπορούσαν να χρησιμοποιούν διεθνή πιστωτικά μόρια έως το τέλος του κύκλου συμμόρφωσης του 2020[62], με την επιφύλαξη ποιοτικών και ποσοτικών προτύπων. Τα πιστωτικά μόρια δεν παραδίδονταν άμεσα, αλλά ανταλλάσσονταν με δικαιώματα του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Στην αρχή της 3ης περιόδου οι αναλυτές της αγοράς εκτίμησαν ότι η ποσότητα των διεθνών δικαιωμάτων πιστωτικών μορίων που χρησιμοποιήθηκε κατά τη 2η και την 3η περίοδο (2008-2020) θα ανερχόταν σε περίπου 1,6 δισεκατομμύρια πιστωτικά μόρια. Την 1η Μαΐου 2021[63] ο συνολικός αριθμός των διεθνών πιστωτικών μορίων που χρησιμοποιήθηκαν ή ανταλλάχθηκαν ανερχόταν σε περίπου 1,57 δισεκατομμύρια, αριθμός που αντιστοιχεί σχεδόν στο 98 % του εκτιμώμενου ανώτατου ορίου. Ο συνολικός αριθμός των διεθνών πιστωτικών μορίων που ανταλλάχθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου ανήλθε μόλις σε περίπου 506 εκατομμύρια.

Για πλήρη επισκόπηση των παραδόσεων και ανταλλαγών διεθνών πιστωτικών μορίων, βλ. πίνακες 8.1, 8.2 και 8.3 του προσαρτήματος 8 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

Σύμφωνα με την οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, τα διεθνή πιστωτικά μόρια δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιούνται για τη συμμόρφωση με το ΣΕΔΕ της ΕΕ από τον κύκλο συμμόρφωσης του 2021. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι οι εκπομπές μειώνονται σε εγχώριο επίπεδο, ενώ διαφυλάσσεται η περιβαλλοντική ακεραιότητα του συστήματος και η υπερπροσφορά περιορίζεται ώστε να διατηρείται η οικονομική αποδοτικότητά του.

[62] Τα έργα του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης και τα έργα της κοινής εφαρμογής παράγουν πιστωτικά μόρια ανθρακούχων εκπομπών του Κιότο: πιστοποιημένες μειώσεις των εκπομπών και μονάδες μείωσης των εκπομπών αντίστοιχα.
[63] Η ανταλλαγή διεθνών πιστωτικών μορίων ήταν δυνατή έως το τέλος Απριλίου του 2021, δηλαδή έως το τέλος του κύκλου συμμόρφωσης του 2020.

3.2. Ζήτηση: δικαιώματα εκπομπής που αποσύρονται από την κυκλοφορία

3.2.1. Μειώσεις εκπομπών

Από την έναρξη της 3ης περιόδου το 2013, οι εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ (σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής και βιομηχανικές εγκαταστάσεις) μειώθηκαν κατά σχεδόν 29 % συμβάλλοντας στη συνολική μείωση κατά περίπου 43 % από τη δημιουργία του συστήματος το 2005.

Το 2020 οι εξακριβωμένες εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις ανήλθαν σε 1,355 εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO_2, δηλαδή μείωση της τάξης του 11,4 % σε σύγκριση με το 2019 με βάση τις πληροφορίες που καταχωρίστηκαν στο μητρώο της ΕΕ. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5, η μείωση των εκπομπών οφειλόταν κυρίως στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, όπου οι εκπομπές μειώθηκαν κατά περισσότερο από 15 % σε σύγκριση με το 2019, αντικατοπτρίζοντας τόσο τη μειωμένη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της πανδημίας COVID-19 όσο και τις τάσεις απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές που είχαν παρατηρηθεί στο παρελθόν. Σε αυτές περιλαμβάνονται τόσο η μετάβαση από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση άνθρακα στην παραγωγή με καύση φυσικού αερίου, όσο και η αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι εκπομπές από βιομηχανικές εγκαταστάσεις μειώθηκαν κατά 7 %, ποσοστό που αποτέλεσε τη μεγαλύτερη μεμονωμένη μείωση από την αρχή της 3ης περιόδου, ενώ και το ΑΕΠ στην ΕΕ27 μειώθηκε κατά 6 % λόγω της πανδημίας.

Πίνακας 5. Εξακριβωμένες εκπομπές από σταθερές εγκαταστάσεις (σε εκατ. τόνους ισοδυνάμου CO_2)[64]

Έτος	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Εξακριβωμένες συνολικές εκπομπές	1 904	1 867	1 908	1 814	1 803	1 751	1 755	1 683	1 530	1 355
Μεταβολή από το έτος x-1		-2,0 %	2,2 %	-4,9 %	-0,6 %	-2,9 %	0,2 %	-4,1 %	-9,1 %	-11,4 %
Εξακριβωμένες εκπομπές από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας	1 261	1 254	1 191	1 100	1 091	1 046	1 036	964	822	696
Μεταβολή από το έτος x-1		-0,5 %	-5,0 %	-7,7 %	-0,8 %	-4,1 %	-1,0 %	-7,0 %	-14,7 %	-15,3 %
Εξακριβωμένες εκπομπές από βιομηχανικές εγκαταστάσεις	643	613	717	714	712	704	719	719	708	659
Μεταβολή από το έτος x-1		-4,7 %	17,0 %	-0,4 %	-0,3 %	-1,1 %	2,0 %	0,1 %	-1,6 %	-7,0 %
Ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ στην ΕΕ27 + ΗΒ	1,8 %	-0,4 %	0,3 %	1,8 %	2,3 %	2,0 %	2,6 %	2,0 %	1,6 %	-6 %[65]

Πηγή: EUTL, στοιχεία για το ΑΕΠ όπως αναφέρονται στην Eurostat (κωδικός πίνακα: tec00115, προσπελάστηκε τον Ιούλιο του 2021). Οι εξακριβωμένες εκπομπές από τις αεροπορικές μεταφορές αναφέρονται χωριστά στο κεφάλαιο 4.

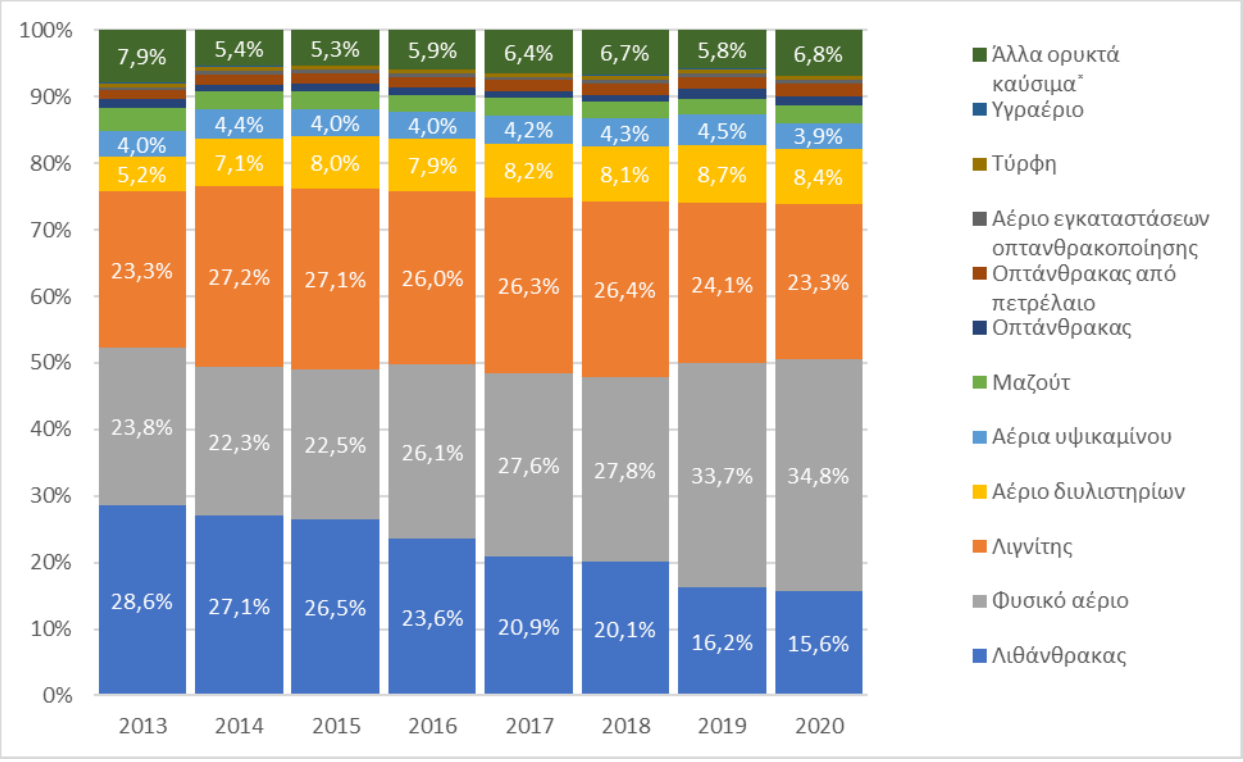
[64] Διαγράμματα για ΕΕ27 + ΗΒ + Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία. Η κατηγοριοποίηση στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας και στη βιομηχανία στον πίνακα 7 βασίζεται στην ταξινόμηση NACE από τα στοιχεία που υπέβαλαν τα κράτη μέλη το 2020 στο πλαίσιο των εθνικών μέτρων εφαρμογής τους σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

[65] Το ποσοστό αυτό αντικατοπτρίζει μόνο τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στην ΕΕ27, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2020 για την ΕΕ27 και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι υπόλοιποι ρυθμοί ανάπτυξης έως το 2019 αντικατοπτρίζουν την ΕΕ27 και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Οι χαμηλότερες εκπομπές το 2020, οι οποίες αντικατοπτρίζουν επίσης τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, μείωσαν τη ζήτηση δικαιωμάτων εκπομπής, γεγονός που είχε αντίκτυπο στο συνολικό πλεόνασμα δικαιωμάτων στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ, οδηγώντας σε ελαφρά αύξηση σε σύγκριση με το 2019 (βλ. κεφάλαιο 3.2.2).

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 6, καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου οι σημαντικότερες ροές πηγών ενέργειας ήταν ο λιθάνθρακας, ο λιγνίτης (και ο υποασφαλτούχος άνθρακας) και το φυσικό αέριο. Οι τρεις αυτές ομάδες αντιπροσωπεύουν από κοινού περίπου το 75 % των εκπομπών ορυκτών καυσίμων κάθε χρόνο, αλλά το μερίδιο του λιθάνθρακα εμφανίζει σαφή μείωση, ενώ το μερίδιο του φυσικού αερίου αυξάνεται. Αυτό ήταν πιο έντονο το 2019 και το 2020 —οι εκπομπές από λιθάνθρακα αντιπροσώπευαν μερίδιο μόλις 16 % των συνολικών εκπομπών κατά τα δύο αυτά έτη (μείωση έναντι του 29 % το 2013), οι εκπομπές από φυσικό αέριο το 2020 ανήλθαν σε 35 % (αύξηση έναντι του 24 % το 2013), ενώ οι εκπομπές από λιγνίτη μειώθηκαν ελαφρά από τα ανώτατα επίπεδα του 27 % το 2014 σε 23 % το 2020. Όπως και τα προηγούμενα έτη, το τελευταίο έτος της 3ης περιόδου, άλλες σημαντικές πηγές ενέργειας ήταν κυρίως το αέριο διυλιστηρίων (και άλλα αέρια προϊόντα διεργασιών) και άλλα είδη ορυκτών καυσίμων, που αντιπροσώπευαν το 8,4 % και το 6,8 % αντίστοιχα των συνολικών εκπομπών καύσης που αναφέρθηκαν.

Διάγραμμα 6. Μερίδιο εκπομπών ανά είδος καυσίμου (% των συνολικών εκπομπών καυσίμων στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, μη εμφάνιση ετικετών εάν το καύσιμο δεν υπερβαίνει ποτέ το 3 % του συνόλου), [*] δεν καλύπτονται από τα άλλα προσδιορισθέντα καύσιμα[66]

[66] Στοιχεία για το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνονται έως το 2019. Το 2020 περιλαμβάνονται μόνο στοιχεία για τη Βόρεια Ιρλανδία. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υπέβαλε έκθεση βάσει του άρθρου 21 το 2021.

Με βάση τις εκθέσεις του άρθρου 21 που υπέβαλαν τα κράτη μέλη το 2021[67], οι εκπομπές μηδενικού συντελεστή από βιομάζα μειώθηκαν από 150 εκατομμύρια τόνους το 2019 σε 142 εκατομμύρια τόνους το 2020, επίπεδα παρόμοια με εκείνα του 2018.

2 163 από τις 9 623 εγκαταστάσεις (22,5 % του συνόλου των εγκαταστάσεων που υπέβαλαν στοιχεία στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ) ανέφεραν τη χρήση βιομάζας. Οι συνολικές εκπομπές βιομάζας το 2020 είναι περίπου δέκα φορές χαμηλότερες από τις εκπομπές ορυκτών καυσίμων των τομέων του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Οι εκπομπές από βιομάζα μη μηδενικού συντελεστή εξακολουθούν να είναι ελάχιστες, περίπου 0,9 εκατομμύρια τόνοι ισοδυνάμου CO_2, και αντιστοιχούν σε λιγότερο από το 0,1 % των συνολικών εκπομπών του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Από την 1η Ιανουαρίου 2022 τα νέα κριτήρια αειφορίας και μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου βάσει της οδηγίας 2018/2001 (οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)[68] θα εφαρμόζονται στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ στις εκπομπές βιομάζας μηδενικού συντελεστή. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθούν τα ισχύοντα κριτήρια για τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά στο ΣΕΔΕ της ΕΕ και θα προστεθούν νέα κριτήρια για τη στερεά και αέρια βιομάζα. Το Διάγραμμα 7 κάνει διάκριση μεταξύ εγκαταστάσεων κατηγορίας Α, Β και Γ[69] και παρουσιάζει τις εκπομπές που προέρχονται από βιομάζα και οι οποίες αναφέρθηκαν κατά την 3η περίοδο. Εξαιρείται το στάδιο απορρόφησης και η καθαρή τιμή των εκπομπών.

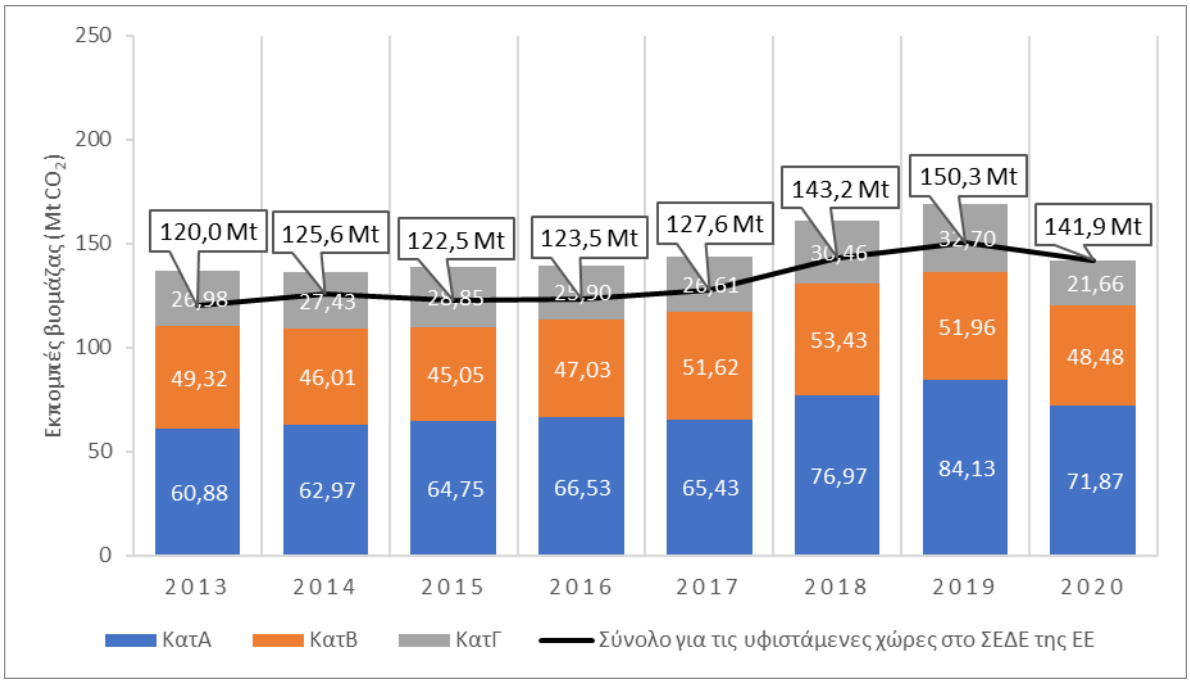
[67] Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υπέβαλε έκθεση βάσει του άρθρου 21 το 2021.

[68] Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82).

[69] Οι εγκαταστάσεις κατηγορίας Γ εκπέμπουν πάνω από 500 000 τόνους ισοδυνάμου CO_2 ετησίως, οι εγκαταστάσεις κατηγορίας Β εκπέμπουν μεταξύ 500 000 και 50 000 τόνων ισοδυνάμου CO_2 ετησίως και οι εγκαταστάσεις κατηγορίας Α εκπέμπουν λιγότερους από 50 000 τόνους ισοδυνάμου CO_2 ετησίως. Οι εγκαταστάσεις με χαμηλά επίπεδα εκπομπών είναι ένα υποσύνολο των εγκαταστάσεων κατηγορίας Α που εκπέμπουν λιγότερους από 25 000 τόνους ισοδυνάμου CO_2 ετησίως.

Διάγραμμα 7. Εκπομπές που προέρχονται από βιομάζα μηδενικού συντελεστή κατά την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020)

(σε εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO_2)[70]

Στον πίνακα 9.1 του προσαρτήματος 9 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρέχεται ανάλυση των εξακριβωμένων μη ανθρακούχων εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις ανά είδος αερίου του θερμοκηπίου [N_2O και υπερφθοράνθρακες (PFC)] της 3ης περιόδου.

Το 2020 ακυρώθηκαν 92 812 δικαιώματα εκπομπής σε εθελοντική βάση. Συνολικά, κατά την 3η περίοδο καταγράφηκαν εθελοντικές ακυρώσεις 498 435 δικαιωμάτων εκπομπής έως το τέλος Ιουνίου 2021. Οι περισσότερες ακυρώσεις κατά την 3η περίοδο εγκρίθηκαν από κατόχους λογαριασμών στα μητρώα της Γερμανίας, της Σουηδίας, της Νορβηγίας, των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου.

3.2.2. Εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης

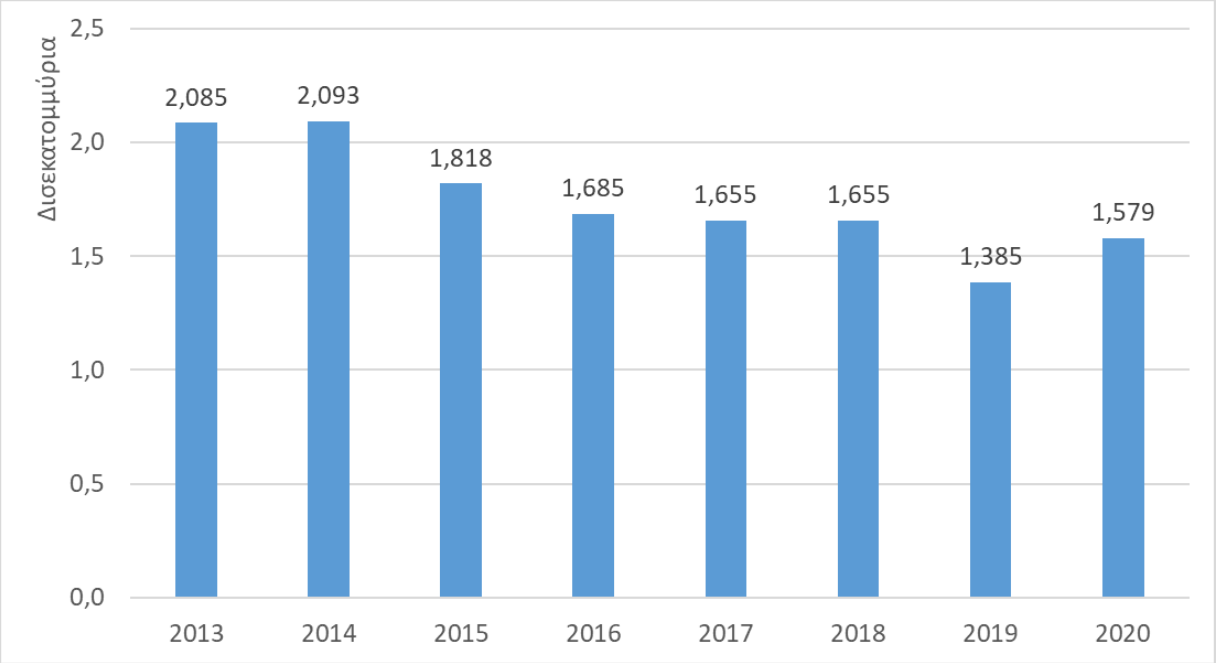
Κατά την έναρξη της 3ης περιόδου, το ΣΕΔΕ της ΕΕ χαρακτηριζόταν από μεγάλη δομική ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης δικαιωμάτων εκπομπής, η οποία αντιστοιχούσε σε 2,1 δισεκατομμύρια δικαιώματα. Για την αντιμετώπιση αυτής της ανισορροπίας, το 2014 η Επιτροπή, ως βραχυπρόθεσμο μέτρο, μετέθεσε τον πλειστηριασμό 900 εκατομμυρίων δικαιωμάτων από το 2014, το 2015 και το 2016 στο 2019-2020 και, ως μακροπρόθεσμη

[70] Ο πίνακας περιλαμβάνει στοιχεία για το Ηνωμένο Βασίλειο έως και το 2019. Η γραμμή δείχνει τις συνολικές εκπομπές βιομάζας στο τρέχον πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ, ενώ οι ράβδοι περιλαμβάνουν το Ηνωμένο Βασίλειο. Τα σύνολα που εμφανίζονται στις ετικέτες καλύπτουν το τρέχον πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ χωρίς το Ηνωμένο Βασίλειο.

λύση, δημιούργησε το ΑΣΑ το 2015[71]. Το ΑΣΑ προσαρμόζει τις ποσότητες των πλειστηριασμών σύμφωνα με προκαθορισμένα κατώτατα όρια του συνολικού αριθμού δικαιωμάτων σε κυκλοφορία (ΣΑΔΚ), ώστε να διατηρείται η ισορροπία της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών.

Από το 2018 έως το 2019, όταν τέθηκε σε λειτουργία το ΑΣΑ, το πλεόνασμα μειώθηκε σημαντικά από 1,65 δισεκατομμύρια σε περίπου 1,385 δισεκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής. Το 2020, λόγω της χαμηλότερης ζήτησης, το πλεόνασμα αυξήθηκε σε 1,579 δισεκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής. Το πρόσθετο πλεόνασμα του 2020 αναμένεται να απορροφηθεί κατά τα επόμενα δύο έως τέσσερα έτη. Στο Διάγραμμα 8 παρουσιάζεται η εξέλιξη του πλεονάσματος της ευρωπαϊκής αγοράς ανθρακούχων εκπομπών έως το 2020.

Διάγραμμα 8. Πλεόνασμα δικαιωμάτων εκπομπής κατά την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020)

Πηγή: ΓΔ Δράσης για το Κλίμα

Κατά την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2018[72] επήλθαν σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία του ΑΣΑ, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 10.1 του προσαρτήματος 10 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

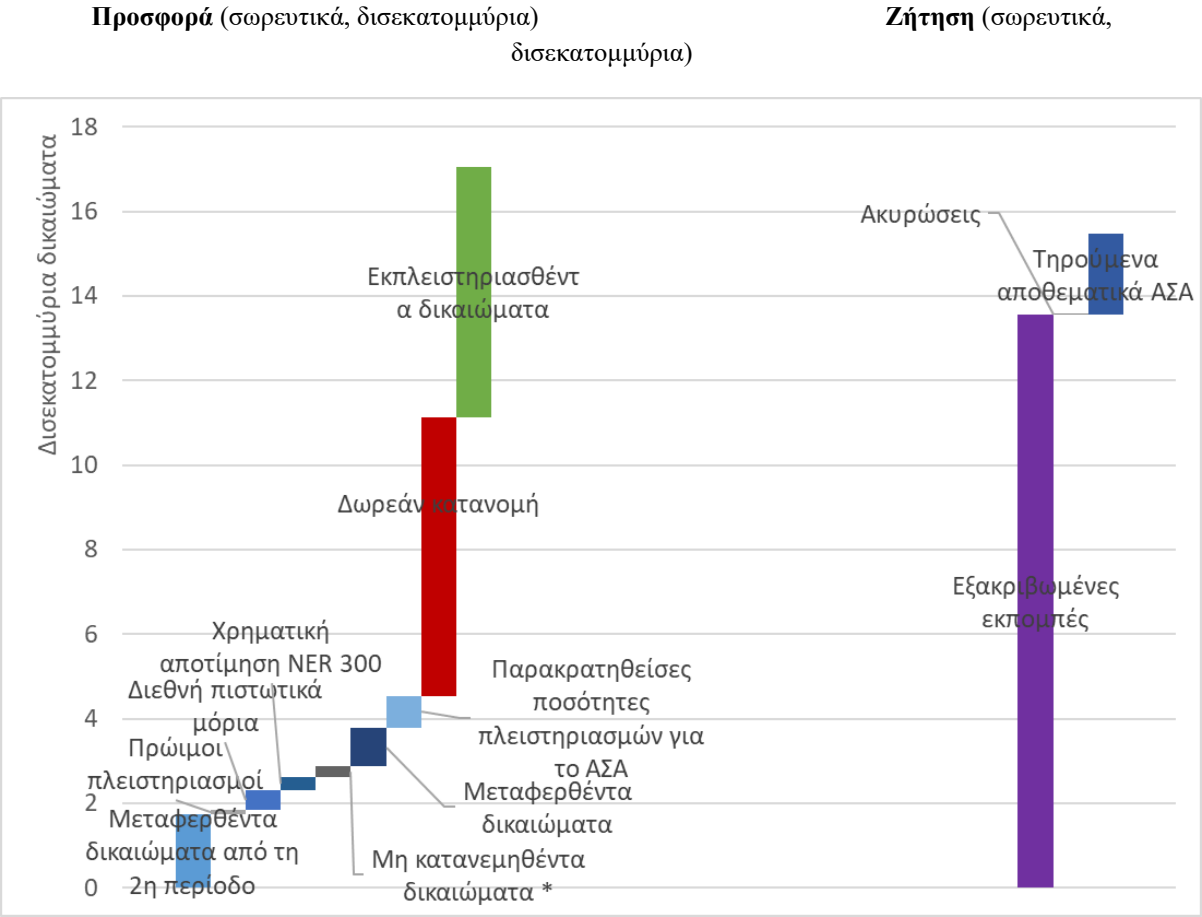
Η παρούσα έκθεση ενοποιεί τα αριθμητικά στοιχεία της προσφοράς και της ζήτησης, που δημοσιεύονται σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων οι

[71] Απόφαση (ΕΕ) 2015/1814 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2015, σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου και την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 264 της 9.10.2015, σ. 1).

[72] Οδηγία (ΕΕ) 2018/410 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με σκοπό την ενίσχυση οικονομικά αποδοτικών μειώσεων των εκπομπών και την προώθηση επενδύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 (ΕΕ L 76 της 19.3.2018, σ. 3).

οποίες απορρέουν από την οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ και τις εκτελεστικές της διατάξεις. Στο Διάγραμμα 9 παρουσιάζεται η σύνθεση της σωρευτικής προσφοράς και ζήτησης το 2020. Τα σχετικά στοιχεία δημοσιεύθηκαν επίσης στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον ΣΑΔΚ για τους σκοπούς του ΑΣΑ[73].

Διάγραμμα 9. Σωρευτική προσφορά και ζήτηση στο ΣΕΔΕ της ΕΕ στο τέλος του 2020

Πηγή: ΓΔ Δράσης για το Κλίμα (* Το τελικό ποσό των δικαιωμάτων που δεν κατανεμήθηκαν σε εγκαταστάσεις σύμφωνα με το άρθρο 10α παράγραφος 7 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ και των δικαιωμάτων που δεν κατανεμήθηκαν σε εγκαταστάσεις λόγω της εφαρμογής του άρθρου 10α παράγραφος 19 και 20 της εν λόγω οδηγίας δεν ήταν ακόμη διαθέσιμο κατά τον χρόνο ολοκλήρωσης της παρούσας έκθεσης).

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την έναρξη λειτουργίας του ΑΣΑ το 2019, η Επιτροπή δημοσίευε τακτικά τον ΣΑΔΚ για το προηγούμενο έτος, αρχής γενομένης από τα μέσα Μαΐου 2017[74]. Τον Μάιο του 2021 δημοσιεύτηκε για πέμπτη φορά ο ΣΑΔΚ, ο οποίος ανέρχεται σε 1 578 772 426 δικαιώματα[75]. Και πάλι, η δημοσίευση οδηγεί στην τοποθέτηση δικαιωμάτων εκπομπής στο ΑΣΑ, μειώνοντας τις ποσότητες που θα τεθούν σε πλειστηριασμό το 2021 και το 2022.

[73] C(2021) 3266 final
[74] C(2017) 3228 final.
[75] C(2021) 3266 final.

Με βάση τη λειτουργία του ΣΕΔΕ της ΕΕ το 2020 και το 2021, τον ΣΑΔΚ και την αναθεωρημένη νομοθεσία, οι ποσότητες των πλειστηριασμών το 2021 μειώθηκαν κατά σχεδόν 40 %, δηλαδή περίπου 320 εκατομμύρια δικαιώματα. Οι ποσότητες των πλειστηριασμών το 2022 θα μειωθούν επίσης με αντίστοιχο τρόπο. Ο πίνακας 10.1 του προσαρτήματος 10 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις συνεισφορές στο ΑΣΑ ανά κράτος μέλος από την έναρξη λειτουργίας του το 2019 έως το τέλος του 2021.

Το 2021 η Επιτροπή προέβη στην πρώτη επανεξέταση του ΑΣΑ[76], στο πλαίσιο της ευρύτερης πρωτοβουλίας για την ενίσχυση του ΣΕΔΕ της ΕΕ[77]. Από την επανεξέταση προέκυψε ότι το ΑΣΑ εκπληρώνει τον σκοπό του για μείωση του πλεονάσματος δικαιωμάτων και σταθεροποίηση της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ, ακόμη και κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19.

Το ΑΣΑ άρχισε να αντιμετωπίζει τις ιστορικές ανισορροπίες το 2019, με αποτέλεσμα προσλήψεις σχεδόν 1 δισεκατομμυρίου δικαιωμάτων εκπομπής. Περιλαμβάνεται προσαρμογή 264 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής που αποσύρθηκαν από τις ποσότητες πλειστηριασμών το 2019, 397 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής που αποσύρθηκαν από τις ποσότητες πλειστηριασμών κατά την περίοδο 2019-2020 και άνω των 300 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής που πρόκειται να αποσυρθούν από τις ποσότητες πλειστηριασμών κατά την περίοδο 2020-2021, ποσότητες που αντιστοιχούν στο 24 % του πλεονάσματος του προηγούμενου έτους σε κάθε περίπτωση. Οι μειωμένες εκπομπές το 2020, οι οποίες οφείλονται στην κρίση λόγω της νόσου COVID-19, θα οδηγήσουν σε υψηλότερη πρόσληψη δικαιωμάτων στο ΑΣΑ κατά την περίοδο 2021-2022 (379 εκατομμύρια δικαιώματα).

Οι προσλήψεις στο ΑΣΑ αναμένεται να συνεχίσουν να μειώνουν την προσφορά δικαιωμάτων εκπομπής σε πλειστηριασμό τα επόμενα έτη, ενώ το πλεόνασμα θα παραμείνει πάνω από το ανώτατο όριο και ο απόηχος της πανδημίας COVID-19 θα επηρεάζει τη ζήτηση. Ως εκ τούτου, το ΑΣΑ θα εξακολουθήσει να αντιμετωπίζει την ιστορική ανισορροπία που δημιουργήθηκε στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ κατά τη 2η και την 3η περίοδο, ενώ ταυτόχρονα θα αντιμετωπίζει τον αντίκτυπο του κλυδωνισμού της ζήτησης που προκλήθηκε από την πανδημία.

4. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Ο κλάδος των αεροπορικών μεταφορών περιλαμβάνεται στο ΣΕΔΕ της ΕΕ από το 2012. Η αρχική νομοθεσία κάλυπτε όλες τις πτήσεις εντός και εκτός του ΕΟΧ. Ωστόσο, η ΕΕ

[76] Η εκτίμηση επιπτώσεων παρατίθεται στο παράρτημα 7 του εγγράφου SWD(2021) 601 final.

[77] Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης, της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς όσον αφορά το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/757, COM/2021/551 final και πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 όσον αφορά την ποσότητα των δικαιωμάτων που πρόκειται να τοποθετούνται στο αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Ένωσης έως το 2030, COM/2021/571 final.

περιόρισε προσωρινά τις υποχρεώσεις στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ στις πτήσεις εντός του ΕΟΧ που εκτελούνται από αεροπορικές εταιρείες κάθε εθνικότητας, προκειμένου να στηρίξει την ανάπτυξη ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου από τον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας (ΔΟΠΑ) για τη μείωση των εκπομπών από τις αεροπορικές μεταφορές.

Τον Οκτώβριο του 2016 η συνέλευση του ΔΟΠΑ ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με το CORSIA, το οποίο θα αρχίσει να ισχύει το 2021. Το CORSIA είναι ένα σύστημα αντιστάθμισης των ανθρακούχων εκπομπών με στόχο τη σταθεροποίηση των καθαρών εκπομπών από τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές σε καθορισμένα επίπεδα μέσω της αγοράς και ακύρωσης διεθνών πιστωτικών μορίων. Δεδομένης της συμφωνίας αυτής, η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ τροποποιήθηκε το 2017 ώστε να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ εντός του ΕΟΧ για τις αεροπορικές μεταφορές έως το τέλος του 2023.

Ως αποτέλεσμα της συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και της Ελβετίας για τη σύνδεση των αντίστοιχων αγορών τους ανθρακούχων εκπομπών (βλ. κεφάλαιο 7), από την 1η Ιανουαρίου 2020 το πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών επεκτείνεται σε όλες τις πτήσεις που αναχωρούν από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία. Η Ελβετία, με τη σειρά της, εφαρμόζει το ΣΕΔΕ της σε όλες τις πτήσεις που αναχωρούν προς αερολιμένες του ΕΟΧ. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού και στις δύο κατευθύνσεις των δρομολογίων.

Με βάση τη συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία συνήφθη τον Δεκέμβριο του 2020 και εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2021, το ΣΕΔΕ της ΕΕ εξακολουθεί επίσης να εφαρμόζεται σε πτήσεις από τον ΕΟΧ προς το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ το νέο ΣΕΔΕ του Ηνωμένου Βασιλείου εφαρμόζεται σε πτήσεις που αναχωρούν από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τον ΕΟΧ.

Το 2020 εκχωρήθηκαν δικαιώματα εκπομπής σύμφωνα με το πεδίο εφαρμογής εντός του ΕΟΧ του ΣΕΔΕ της ΕΕ για τις αεροπορικές μεταφορές, το οποίο επεκτάθηκε στην Ελβετία. Η δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής ανήλθε σε ποσό λίγο μεγαλύτερο από 32,5 εκατομμύρια δικαιώματα. Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει τη δωρεάν κατανομή (ελαφρώς άνω των 31,7 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπής) και σχεδόν 0,8 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής που κατανεμήθηκαν από το ειδικό απόθεμα για τους νεοεισερχομένους και τους ταχέως αναπτυσσόμενους φορείς εκμετάλλευσης. Επιπλέον, φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών που τελούν υπό τη διαχείριση εθνικών διαχειριστών στον ΕΟΧ έλαβαν δωρεάν περίπου 0,5 εκατομμύρια ελβετικά δικαιώματα εκπομπής στον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ.

Η ποσότητα των δικαιωμάτων εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που τέθηκαν σε πλειστηριασμό το 2020 ήταν περίπου 9,2 εκατομμύρια.

Κατά την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020), οι εκπομπές των αεροπορικών μεταφορών είχαν αυξηθεί σε ετήσια βάση έως το 2020, όταν η τάση αυτή αντιστράφηκε λόγω της πανδημίας COVID-19. Μεταξύ του 2013 και του 2019, οι εκπομπές από πτήσεις που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ αυξήθηκαν κατά 27,5 %. Το 2020 οι εξακριβωμένες

εκπομπές φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών που τελούν υπό τη διαχείριση των κρατών του ΕΟΧ μειώθηκαν κατακόρυφα κατά 63 % σε σχέση με το 2019 λόγω της πανδημίας και των σχετικών ταξιδιωτικών περιορισμών, και ανήλθαν σε 24,9 εκατομμύρια τόνους CO_2 στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ και σε 0,3 εκατομμύρια τόνους στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ (25,2 εκατομμύρια τόνοι CO_2 στον Πίνακα 6 κατωτέρω). Αυτό σήμαινε ότι το 2019 ήταν το έτος με τις υψηλότερες εκπομπές από τις αεροπορικές μεταφορές μέχρι σήμερα. Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται συνοπτικά οι εξακριβωμένες εκπομπές, η δωρεάν κατανομή και οι ποσότητες που τέθηκαν σε πλειστηριασμό για τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών από την έναρξη της 3ης περιόδου.

Πίνακας 6. Κλάδος αεροπορικών μεταφορών: εξακριβωμένες εκπομπές, δωρεάν κατανομή και ποσότητες πλειστηριασμών, 2013-2021

(σε εκατομμύρια)

Έτος	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Εξακριβωμένες εκπομπές (σε εκατομμύρια τόνους CO_2 eq)	84	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	25,2[78]	
Μεταβολή εξακριβωμένων εκπομπών στο έτος x-1		-[79]	2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	-63 %	
Δωρεάν κατανομή (ΕΕ27 + ΗΒ + Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία + Ελβετία για το 2020 και το 2021)[80]	173,8	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3[81]	32,5[82]	17,3[83]

[78] Συμπεριλαμβανομένων 0,3 εκατομμυρίων τόνων στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ.
[79] Λόγω του διαφορετικού πεδίου εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ, η αλλαγή δεν μπορεί να συγκριθεί με το προηγούμενο έτος.
[80] Οι αριθμοί αυτοί δεν λαμβάνουν υπόψη όλες τις παύσεις λειτουργίας φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών και τα δωρεάν δικαιώματα από το ειδικό απόθεμα για νεοεισερχόμενους και ταχέως αναπτυσσόμενους φορείς εκμετάλλευσης, ούτε τις αποδόσεις το 2012 λόγω της αλλαγής του πεδίου εφαρμογής.
[81] Λαμβανομένων υπόψη των αριθμών που παρακρατήθηκαν λόγω παύσης λειτουργίας φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών, η πραγματική κατανομή για το 2019 θα ήταν κατά 4 εκατομμύρια χαμηλότερη από τον αριθμό που παρουσιάζεται (βλ. υποσημείωση 8 στην ανακοίνωση C/2020/8643 (EE C 428 της 11.12.2020, σ. 1). Η κατανομή για το Ηνωμένο Βασίλειο (4,31 εκατομμύρια δικαιώματα από το σύνολο για το 2019), η οποία ανεστάλη το 2019 λόγω των μέτρων διασφάλισης που έλαβε η Επιτροπή για την προστασία της περιβαλλοντικής ακεραιότητας του ΣΕΔΕ της ΕΕ σε περιπτώσεις στις οποίες το δίκαιο της ΕΕ παύει να εφαρμόζεται σε ένα κράτος μέλος λόγω της αποχώρησής του από την ΕΕ, ξεκίνησε εκ νέου το 2020.
[82] Ο αριθμός αυτός λαμβάνει υπόψη τις πτήσεις που αναχωρούν από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία και τις πτήσεις μεταξύ του ΕΟΧ και του Ηνωμένου Βασιλείου, σύμφωνα με τη συμφωνία αποχώρησης.
[83] Ο αριθμός αυτός δεν λαμβάνει ακόμη υπόψη τις πτήσεις που αναχωρούν από τον ΕΟΧ προς το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες αποτελούν μέρος του ΣΕΔΕ της ΕΕ σύμφωνα με τη συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Δωρεάν κατανομή από το ειδικό απόθεμα για τους νεοεισερχομένους και τους ταχέως αναπτυσσόμενους φορείς εκμετάλλευσης	0	0	0	0	0	1,1	1,1	1,0	0,8	0,3
Ποσότητες δικαιωμάτων εκπομπής που τέθηκαν σε πλειστηριασμό	2,5	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	9,2	1,3[84]

Πηγές: EUTL, ΓΔ Δράσης για το Κλίμα

Οι ποσότητες δικαιωμάτων εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που τέθηκαν σε πλειστηριασμό την περίοδο 2013-2015 αντικατοπτρίζουν την απόφαση των συννομοθετών του 2014 για «πάγωμα του χρόνου»[85] και περιορισμό των υποχρεώσεων για το κλίμα μόνο στις πτήσεις εντός του ΕΟΧ. Η συμμόρφωση για τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών αναβλήθηκε για το 2013[86]. Για τις εκπομπές των αεροπορικών μεταφορών από το 2013 έως το 2014, η συμμόρφωση πραγματοποιήθηκε μεταξύ Ιανουαρίου και Απριλίου 2015.

Η ένταξη του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών στο ΣΕΔΕ της ΕΕ είχε σημαντικό αντίκτυπο στις περιβαλλοντικές επιδόσεις του συστήματος στο σύνολό του κατά την 3η περίοδο. Έως το 2020 οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών είχαν παραδώσει 308 εκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών και 139 εκατομμύρια γενικά δικαιώματα εκπομπής. Το τελευταίο αριθμητικό στοιχείο δείχνει ότι ο τομέας των αεροπορικών μεταφορών αναγκάστηκε να αγοράσει μεγάλες ποσότητες δικαιωμάτων από σταθερές εγκαταστάσεις, συμβάλλοντας έτσι στη συνολική αυστηρότητα και φιλοδοξία του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Ο σημαντικός αντίκτυπος της νόσου COVID-19 στις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές επηρέασε επίσης το CORSIA. Το 2020 οι εκπομπές του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών σε παγκόσμιο επίπεδο μειώθηκαν σε κάτω από 54 %, δηλαδή κάτω από τα επίπεδα του 2019[87]. Λαμβανομένου υπόψη αυτού του αντίκτυπου, ο κλάδος των αεροπορικών μεταφορών, με την υποστήριξη πολυάριθμων χωρών που συμμετέχουν στον ΔΟΠΑ, ζήτησε και πέτυχε την προσαρμογή της γραμμής βάσης του CORSIA από τον αρχικό μέσο όρο των εκπομπών της περιόδου 2019-20 στις εκπομπές του 2019 για την πιλοτική

[84] Έως το τέλος Ιουνίου του 2021.
[85] Απόφαση αριθ. 377/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2013, για προσωρινή παρέκκλιση από την οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 113 της 25.4.2013, σ. 1).
[86] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 421/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 (ΕΕ L 129 της 30.4.2014, σ. 1).
[87] ΔΟΠΑ, C-WP/15209 του Μαΐου 2021

φάση (έτη 2021-2023). Δεδομένου ότι ο κλάδος των αεροπορικών μεταφορών δεν αναμένεται να ανακάμψει πριν από το 2023[88] (επιστροφή στα επίπεδα κυκλοφορίας του 2019), είναι πιθανό να υπάρχουν μηδενικές ή ελάχιστες αντισταθμιστικές υποχρεώσεις για τις αεροπορικές εταιρείες κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης του CORSIA.

Η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ υποχρεώνει την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με τη γενική φιλοδοξία και τη συνολική περιβαλλοντική ακεραιότητα του CORSIA. Το άρθρο 3δ της οδηγίας υποχρεώνει επίσης την Επιτροπή να εξετάσει «τη δυνατότητα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών να μετακυλίσει το κόστος του CO_2 στους πελάτες του, με στόχο να υποβληθεί πρόταση για την αύξηση του ποσοστού πλειστηριασμού».

Στο πλαίσιο της ευρύτερης δέσμης μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας που δημοσιεύτηκε στις 14 Ιουλίου 2021 και με βάση την οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε το 2017[89], η Επιτροπή πρότεινε την τροποποίηση του ΣΕΔΕ της ΕΕ για τις αεροπορικές μεταφορές[90]. Η πρόταση αυτή περιλαμβάνει, στη συνοδευτική εκτίμηση επιπτώσεων[91], έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση του CORSIA και τη μελέτη για τη μετακύλιση του κόστους. Σκοπός της είναι η μεταφορά του CORSIA στο δίκαιο της ΕΕ κατά τρόπο που να συνάδει με τον κλιματικό στόχο της ΕΕ για το 2030.

5. ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Κατά την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020) τέθηκε σε εφαρμογή ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο για την εποπτεία της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Τα παράγωγα δικαιωμάτων εκπομπής ταξινομήθηκαν ως χρηματοπιστωτικά μέσα από την έναρξη του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Ωστόσο, από τον Ιανουάριο του 2018 τα δικαιώματα εκπομπής άμεσης παράδοσης[92] ταξινομούνται επίσης ως χρηματοπιστωτικά μέσα βάσει της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων[93] (MiFID). Η ταξινόμηση των δικαιωμάτων εκπομπής αντικατοπτρίζεται σε σειρά πράξεων του παράγωγου δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού για τους πλειστηριασμούς[94], για την εποπτεία της πρωτογενούς αγοράς

[88] Eurocontrol, COVID-19 impact on the European air traffic network του Σεπτεμβρίου 2021.
[89] Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2392 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2017, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ για τη συνέχιση των ισχυόντων περιορισμών του πεδίου εφαρμογής για τις αεροπορικές δραστηριότητες και για την προετοιμασία για την εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου από το 2021 (ΕΕ L 350 της 29.12.2017, σ. 7).
[90] Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ όσον αφορά τη συμβολή των αεροπορικών μεταφορών στον στόχο της Ένωσης για μείωση των εκπομπών στο σύνολο της οικονομίας και για την κατάλληλη εφαρμογή ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, COM/2021/552 final.
[91] Η εκτίμηση επιπτώσεων διατίθεται στο έγγραφο SWD(2021)603 final.
[92] Συμβάσεις βάσει των οποίων πραγματοποιείται (σχεδόν) άμεσα η παράδοση των δικαιωμάτων.
[93] Οδηγία 2014/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/92/ΕΚ και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ (ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 349).
[94] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1031/2010 της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2010, για τον χρόνο διεξαγωγής, τη διαχείριση και τις λοιπές πτυχές των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 302 της 18.11.2010, σ. 1).

(πλειστηριασμοί). Ως εκ τούτου, όλες οι συναλλαγές σε δικαιώματα εκπομπής υπόκεινται ουσιαστικά στο ίδιο καθεστώς που ισχύει για τις χρηματοπιστωτικές αγορές της ΕΕ.

Οι βασικοί κανόνες για τις χρηματοπιστωτικές αγορές που εφαρμόζονται στην εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής είναι οι εξής:

- **Οδηγία και κανονισμός για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MIFID II/MIFIR)**, που καθορίζουν απαιτήσεις αδειοδότησης για τους τόπους διαπραγμάτευσης και τους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές (επιχειρήσεις επενδύσεων), σημαντικές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και διαφάνειας για την αποφυγή της κατάχρησης της αγοράς και κανόνες για την εποπτεία και τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρμόδιων αρχών.

- **Κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς**[95], ο οποίος αποτελεί το εγχειρίδιο κανόνων της ΕΕ που απαγορεύει διάφορα είδη κατάχρησης της αγοράς, όπως η κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών ή η χειραγώγηση της αγοράς μέσω πρακτικών όπως η διάδοση ψευδών πληροφοριών ή φημών. Ο κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς ισχύει για όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά, ανεξάρτητα από το αν η κατάχρηση λαμβάνει χώρα εντός ή εκτός της ΕΕ.

- **Οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες**[96], η οποία θεσπίζει σημαντικές διασφαλίσεις κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η αγορά εποπτεύεται από τις χρηματοπιστωτικές αρχές των 27 κρατών μελών[97], υπό τον συντονισμό της ευρωπαϊκής ρυθμιστικής αρχής, της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA). Σύμφωνα με τους κανόνες για τις χρηματοπιστωτικές αγορές, οι τόποι διαπραγμάτευσης και οι επιχειρήσεις επενδύσεων υπόκεινται σε αυστηρές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και διαφάνειας. Αυτό επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να παρακολουθούν τη συναλλακτική συμπεριφορά των συμμετεχόντων στην αγορά. Επιπλέον, ο κανονισμός για την κατάχρηση αγοράς υποχρεώνει τους συμμετέχοντες στην αγορά να αναφέρουν αμέσως ύποπτες εντολές και συναλλαγές. Οι εθνικές αρχές έχουν την εξουσία να επιβάλλουν διορθωτικά μέτρα ή κυρώσεις εάν κρίνουν ότι ορισμένες συμπεριφορές συνεπάγονται κατάχρηση της αγοράς.

---

[95] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς (κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ (ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 1).

[96] Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 141 της 5.6.2015, σ. 73).

[97] Ο κατάλογος των αρμόδιων εθνικών αρχών που είναι υπεύθυνες βάσει του κανονισμού για την κατάχρηση της αγοράς διατίθεται στην ιστοσελίδα της ESMA.

Οι κανόνες για τις χρηματοπιστωτικές αγορές αποτελούν σημαντική διασφάλιση όσον αφορά την ακεραιότητα και τη διαφάνεια της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Μέχρι στιγμής, το θεσπισμένο πλαίσιο έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά και είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των κανόνων.

Κάθε χρόνο, η ESMA δημοσιεύει εκτίμηση του μεγέθους των διαφόρων ευρωπαϊκών αγορών, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών. Στην πιο πρόσφατη εκτίμηση για το 2020, η ESMA υπολόγισε τη συνολική δραστηριότητα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής σε περίπου 687 δισ. EUR[98]. Από το σύνολο αυτό, τα παράγωγα δικαιωμάτων εκπομπής αντιπροσωπεύουν μακράν το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς. Οι περισσότερες συναλλαγές πραγματοποιούνται σε τόπους διαπραγμάτευσης (περίπου 95 %) και μόνο ένα μικρό μερίδιο διεξάγεται εξωχρηματιστηριακά.

Τα παράγωγα διαδραματίζουν καίριο ρόλο, καθώς παρέχουν στους φορείς εκμετάλλευσης του ΣΕΔΕ ευέλικτους τρόπους διαχείρισης του κινδύνου που διατρέχουν όσον αφορά την τιμή ανθρακούχων εκπομπών. Οι συμβάσεις αυτές προσφέρονται από χρηματιστήρια και χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές, οι οποίοι είναι ελεύθεροι να περιλαμβάνουν δικαιώματα εκπομπών σε δέσμες με διάφορα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, με την επιφύλαξη των προτιμήσεων της αγοράς και του καθιερωμένου νομικού πλαισίου.

Όπως όλες οι αγορές, η αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ επλήγη επίσης από τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 το 2020. Στον απόηχο της κρίσης, η τιμή των δικαιωμάτων εκπομπής μειώθηκε σε 14,71 EUR από το μέσο επίπεδο των 24,84 EUR το 2019[99]. Ωστόσο, οι τιμές των ανθρακούχων εκπομπών ανέκαμψαν γρήγορα. Οι αναλυτές της αγοράς επισήμαναν ότι το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς (ΑΣΑ) βελτίωσε σημαντικά την ανθεκτικότητα της αγοράς σε μείζονες διαταραχές της ζήτησης, όπως ο κλυδωνισμός που προκλήθηκε από την παγκόσμια πανδημία.

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την τιμή των δικαιωμάτων εκπομπής[100]. Συγκεκριμένα, κορυφαίοι αναλυτές της αγοράς υποδεικνύουν το ΑΣΑ, το οποίο απορροφά το πλεόνασμα της αγοράς, και τις μακροπρόθεσμες προσδοκίες πολιτικής των παραγόντων της αγοράς. Η αγορά ανθρακούχων εκπομπών είναι μελλοντοστρεφής και προβλέπει μελλοντικές νομοθετικές αλλαγές. Η αυξημένη κλιματική φιλοδοξία για το 2030, η οποία κατοχυρώνεται στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα, απαιτεί χαμηλότερο ανώτατο όριο εκπομπών στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ, το οποίο θα μειώσει την προσφορά δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τους αναλυτές, οι συμμετέχοντες στην αγορά λαμβάνουν ήδη υπόψη αυτή την αναμενόμενη αλλαγή.

Οι οντότητες συμμόρφωσης με το ΣΕΔΕ παραμένουν η κυρίαρχη κατηγορία τόσο στην πρωτογενή όσο και στη δευτερογενή αγορά. Ο αριθμός των προσφερόντων που είναι

[98] Γνωμοδότηση της ESMA σχετικά με την παρεπόμενη δραστηριότητα – υπολογισμός του μεγέθους της αγοράς – επικαιροποίηση για το έτος 2020.
[99] Τιμή στις 23 Μαρτίου 2020 (14,71 EUR).
[100] Ορισμένοι βραχυπρόθεσμοι παράγοντες είναι οι τιμές του φυσικού αερίου και του πετρελαίου, οι καιρικές συνθήκες, η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ο προγραμματισμός των πλειστηριασμών και η δωρεάν κατανομή κ.λπ.

επιλέξιμοι για τους πλειστηριασμούς στον κοινό χώρο πλειστηριασμών αυξήθηκε ελαφρά και ανήλθε σε 90 συμμετέχοντες τον Δεκέμβριο του 2020. Η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν φορείς εκμετάλλευσης (72 %), ενώ οι υπόλοιποι ήταν επιχειρήσεις επενδύσεων και πιστωτικά ιδρύματα (18 %), καθώς και πρόσωπα που απαλλάσσονται από τις απαιτήσεις της MiFID (10 %)[101].

Στη δευτερογενή αγορά, οι κανόνες της MiFID υποχρεώνουν τους τόπους διαπραγμάτευσης και τις επιχειρήσεις επενδύσεων να αναφέρουν στις αρμόδιες αρχές τις θέσεις που κατέχουν σε δικαιώματα εκπομπής. Οι συγκεντρωτικές κατανομές των θέσεων σε δικαιώματα εκπομπής που κατέχουν διάφοροι συμμετέχοντες στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων επενδύσεων, είναι επίσης διαθέσιμες στο κοινό και δημοσιεύονται σε εβδομαδιαία βάση στις ιστοσελίδες της ESMA[102]. Οι εκθέσεις αυτές παρέχουν μια καλή ένδειξη της κατανομής των όγκων μεταξύ των συμμετεχόντων στην αγορά και δείχνουν ότι τα επενδυτικά κεφάλαια, τα οποία μπορούν να συνδέονται με κερδοσκοπική συμπεριφορά, κατέχουν επί του παρόντος μικρό μερίδιο των συνολικών θέσεων στην αγορά.

Η έναρξη της 4ης περιόδου σηματοδοτήθηκε από μια σημαντική αλλαγή στη δευτερογενή αγορά. Ιστορικά, το μεγαλύτερο μερίδιο των συναλλαγών στη δευτερογενή αγορά λάμβανε χώρα στην πλατφόρμα ανταλλαγής ICE Futures Europe που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στις 7 Ιουνίου 2021 η ICE London μετέφερε την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ (τόσο άμεσης παράδοσης όσο και παραγώγων) στη θυγατρική της στις Κάτω Χώρες, την ICE Endex. Η εμπορία στην ICE Endex υπόκειται στην εποπτεία της ολλανδικής αρχής για τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η αύξηση των τιμών της ενέργειας το 2021 ανανέωσε το ενδιαφέρον για τις τιμές των ανθρακούχων εκπομπών και το καθεστώς εποπτείας της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Υπάρχει κοινή συμφωνία ότι η κύρια αιτία της αύξησης είναι οι πρωτοφανείς παγκόσμιες τιμές του φυσικού αερίου, ενώ η αύξηση της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών έχει πολύ μικρότερη επίδραση. Η ανακοίνωση της Επιτροπής της 13ης Οκτωβρίου 2021[103] καταδεικνύει ότι η επίδραση της αύξησης της τιμής του φυσικού αερίου στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας είναι εννέα φορές μεγαλύτερη από την επίδραση της αύξησης της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών. Η δίκαιη διαμόρφωση των τιμών και η ακεραιότητα της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ διασφαλίζονται από ένα ισχυρό καθεστώς εποπτείας που εφαρμόζεται και σε άλλες χρηματοπιστωτικές αγορές. Ωστόσο, η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι θα ζητήσει από την ESMA να ενισχύσει περαιτέρω την παρακολούθηση των εξελίξεων στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ.

[101] Πρόκειται για χωριστή κατηγορία που ορίζεται στη MiFID και αφορά εταιρείες που διαπραγματεύονται χρηματοπιστωτικά μέσα, αλλά σε παρεπόμενη βάση (οι παρεπόμενες δραστηριότητες αποτελούν μειονότητα της συνολικής επιχειρηματικής τους δραστηριότητας).

[102] Σύστημα εβδομαδιαίας αναφοράς θέσεων σε βασικά παράγωγα.

[103] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών της ενέργειας: μια εργαλειοθήκη για δράση και στήριξη, COM/2021/660 final

6. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

Για την 3η περίοδο (2013-2020) και εξής οι απαιτήσεις παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων, επαλήθευσης και διαπίστευσης στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ εναρμονίζονται στον κανονισμό για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων (ΚΠΥΕ)[104] και στον κανονισμό για την επαλήθευση και τη διαπίστευση (ΚΕΔ)[105].

Το σύστημα παρακολούθησης του ΣΕΔΕ της ΕΕ έχει σχεδιαστεί ως προσέγγιση δομικών στοιχείων που παρέχει στους φορείς εκμετάλλευσης υψηλό βαθμό ευελιξίας, ώστε να εξασφαλίζουν οικονομική αποδοτικότητα, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα υψηλή αξιοπιστία των δεδομένων για τις εκπομπές που παρακολουθούνται. Για τον σκοπό αυτό, οι φορείς εκμετάλλευσης μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους παρακολούθησης («βάσει υπολογισμού» ή «βάσει μετρήσεων», καθώς και, κατ' εξαίρεση, «εφεδρικές προσεγγίσεις»), συμπεριλαμβανομένου ενός συνδυασμού μεθόδων για μεμονωμένα τμήματα μιας εγκατάστασης. Για τους φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών, οι βασιζόμενες σε υπολογισμούς προσεγγίσεις είναι οι μόνες που επιτρέπονται, με την κατανάλωση καυσίμων να αποτελεί την κεντρική παράμετρο που πρέπει να υπολογίζεται για τις πτήσεις οι οποίες καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Η απαίτηση σύμφωνα με την οποία οι εγκαταστάσεις και οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών πρέπει να διαθέτουν εγκεκριμένο από την αρμόδια αρχή σχέδιο παρακολούθησης με βάση τον ΚΠΥΕ δεν επιτρέπει την αυθαίρετη επιλογή μεθόδων παρακολούθησης και τις χρονικές διακυμάνσεις (για λεπτομερή επισκόπηση της παρακολούθησης που εφαρμόζεται στις χώρες που συμμετέχουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, βλ. κεφάλαιο 11.1 του προσαρτήματος 11 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής).

Ο ΚΕΔ καθιέρωσε μια εναρμονισμένη προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη διαπίστευση των ελεγκτών. Οι ελεγκτές πρέπει να είναι διαπιστευμένοι από εθνικό οργανισμό διαπίστευσης προκειμένου να διενεργούν επαληθεύσεις σύμφωνα με τον ΚΕΔ. Αυτό το ομοιόμορφο σύστημα διαπίστευσης επιτρέπει στους ελεγκτές να λειτουργούν με αμοιβαία αναγνώριση σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες, με αποτέλεσμα την πλήρη αξιοποίηση της εσωτερικής αγοράς και τη διασφάλιση επαρκούς διαθεσιμότητας σε ολόκληρη την ΕΕ (για λεπτομερή επισκόπηση της εφαρμογής του ΚΕΔ στις χώρες που συμμετέχουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, βλ. κεφάλαιο 11.2 του προσαρτήματος 11 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής).

Μετά την πρώτη επικαιροποίηση του ΚΠΥΕ και του ΚΕΔ το 2018 για τη βελτίωση, την αποσαφήνιση και την απλούστευση των κανόνων παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων,

[104] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/2066 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2018, για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 601/2012 της Επιτροπής (ΕΕ L 334 της 31.12.2018, σ. 1).

[105] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/2067 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την επαλήθευση των δεδομένων και τη διαπίστευση των ελεγκτών σύμφωνα με την οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 334 της 31.12.2018, σ. 94).

επαλήθευσης και διαπίστευσης και για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος, μια δεύτερη επικαιροποίηση των δύο κανονισμών ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2019. Στόχος ήταν να αντιμετωπιστούν εκκρεμή ζητήματα, όπως η εφαρμογή της αναδιατύπωσης της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Αυτό οδήγησε στην έκδοση του εκτελεστικού κανονισμού 2020/2085 της Επιτροπής για την τροποποίηση του ΚΠΥΕ[106] και στην έκδοση του εκτελεστικού κανονισμού 2020/2084 της Επιτροπής για την τροποποίηση του ΚΕΔ[107] στις 14 Δεκεμβρίου 2020.

Οι συμμετέχουσες χώρες στο ΣΕΔΕ της ΕΕ χρησιμοποιούν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τις αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του. Σε ορισμένες χώρες εμπλέκονται πολλές τοπικές αρχές, ενώ σε άλλες η εφαρμογή πραγματοποιείται σε πιο κεντρικό επίπεδο (για λεπτομερή επισκόπηση των διοικητικών ρυθμίσεων στις χώρες που συμμετέχουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, βλ. κεφάλαιο 11.3 του προσαρτήματος 11 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής). Συνολικά, η οργάνωση της διοίκησης του ΣΕΔΕ της ΕΕ στις συμμετέχουσες χώρες αποδείχθηκε σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματική καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου.

Όσον αφορά τα μέτρα συμμόρφωσης, η οδηγία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ προβλέπει πρόστιμο ύψους 100 EUR (υποκείμενου σε τιμαριθμική αναπροσαρμογή) για κάθε τόνο εκπεμπόμενου CO_2 για τον οποίο δεν έχει παραδοθεί εγκαίρως κανένα δικαίωμα, επιπλέον της τιμής παράδοσης. Άλλες κυρώσεις που επιβάλλονται για παραβάσεις κατά την εφαρμογή του ΣΕΔΕ της ΕΕ βασίζονται σε εθνικές διατάξεις που καθορίζονται από κάθε οικεία χώρα (για λεπτομερή επισκόπηση της συμμόρφωσης με το ΣΕΔΕ της ΕΕ στις συμμετέχουσες χώρες, βλ. κεφάλαιο 11.4 του προσαρτήματος 11 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής).

Η αποτελεσματικότητα του συστήματος συμμόρφωσης έχει βελτιωθεί από τότε που ο ΚΠΥΕ επέτρεψε στις χώρες να καταστήσουν υποχρεωτική την ηλεκτρονική υποβολή εκθέσεων. Καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου, περισσότερες από τις μισές χώρες που συμμετέχουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ ανέφεραν τη χρήση ηλεκτρονικών υποδειγμάτων για τα σχέδια παρακολούθησης, τις εκθέσεις εκπομπών, τις εκθέσεις επαλήθευσης και/ή τις εκθέσεις βελτίωσης. Οι υπόλοιπες μισές ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν κάποια μορφή αυτοματοποιημένου συστήματος ΤΠ για την υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου, και παρά τη δύσκολη οικονομική κατάσταση λόγω της κρίσης COVID-19 που επηρέασε τους κύκλους συμμόρφωσης του 2020 και του 2021, το

[106] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2020/2085 της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 2020, για την τροποποίηση και τη διόρθωση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/2066 για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 423 της 15.12.2020, σ. 37).

[107] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2020/2084 της Επιτροπής της 14ης Δεκεμβρίου 2020 για την τροποποίηση και τη διόρθωση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/2067 σχετικά με την επαλήθευση των δεδομένων και τη διαπίστευση των ελεγκτών σύμφωνα με την οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 423 της 15.12.2020, σ. 23).

επίπεδο συμμόρφωσης με το ΣΕΔΕ της ΕΕ παρέμεινε σταθερά πολύ υψηλό. Οι φορείς εκμετάλλευσης που ήταν υπεύθυνοι για πάνω από το 99 % των εκπομπών από σταθερές εγκαταστάσεις και αεροπορικές μεταφορές κατά τα περισσότερα έτη εκπλήρωσαν τις νομικές υποχρεώσεις τους.

7. ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΣΕΔΕ ΤΗΣ ΕΕ ΜΕ ΤΟ ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΣΕΔΕ

Οι διαπραγματεύσεις για τη σύνδεση του ΣΕΔΕ της ΕΕ με την αγορά ανθρακούχων εκπομπών της Ελβετίας ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο της 21ης διάσκεψης των μερών της UNFCCC τον Δεκέμβριο του 2015. Βάσει της απόφασης (ΕΕ) 2017/2240 του Συμβουλίου[108], η συμφωνία σύνδεσης[109] υπεγράφη, εφαρμόζεται προσωρινά από τις 23 Νοεμβρίου 2017 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της ΕΕ με την απόφαση (ΕΕ) 2018/219 του Συμβουλίου[110]. Η ΕΕ και η Ελβετική Συνομοσπονδία αντάλλαξαν τα έγγραφα κύρωσης στις 6 Δεκεμβρίου 2019, αφού η Ελβετική Συνομοσπονδία επέκτεινε το ΣΕΔΕ της στις αεροπορικές μεταφορές με την απόφαση 2/2019 στις 5 Δεκεμβρίου 2019[111]. Κατά συνέπεια, η συμφωνία σύνδεσης άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2020[112]. Έκτοτε, οι εκπομπές του 2020 στο ΣΕΔΕ της ΕΕ και στο ελβετικό ΣΕΔΕ καλύπτονται από τα συνδεδεμένα συστήματα.

Η συμφωνία σύνδεσης δεν επηρεάζει τον ανεξάρτητο χαρακτήρα του ΣΕΔΕ της ΕΕ και της Ελβετίας. Και τα δύο συστήματα παραμένουν ανεξάρτητα, σε αντίθεση με τα συστήματα της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας, τα οποία είναι πλήρως ενσωματωμένα στο ΣΕΔΕ της ΕΕ μέσω των μηχανισμών που προβλέπονται στη συμφωνία ΕΟΧ. Η συμφωνία σύνδεσης καθορίζει τις προϋποθέσεις και τις απαιτήσεις βάσει των οποίων συνδέονται τα δύο συστήματα και θεσπίζει τον μηχανισμό που απαιτείται για να διασφαλιστεί ότι πληρούνται οι όροι σύνδεσης του άρθρου 25 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ[113].

Η συμπερίληψη των αεροπορικών μεταφορών στη συμφωνία σύνδεσης αποτέλεσε βασική απαίτηση για την ΕΕ. Βάσει του άρθρου 6 της συμφωνίας, η Ελβετία εφαρμόζει την ίδια προσέγγιση με το ΣΕΔΕ της ΕΕ όσον αφορά την κάλυψη, το ανώτατο όριο και την κατανομή δικαιωμάτων. Οι πτήσεις εσωτερικού της Ελβετίας και οι πτήσεις από την Ελβετία προς τον

[108] Απόφαση (ΕΕ) 2017/2240 του Συμβουλίου, της 10ης Νοεμβρίου 2017, σχετικά με την υπογραφή, εξ ονόματος της Ένωσης, και την προσωρινή εφαρμογή της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 322 της 7.12.2017, σ. 1).

[109] Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 322 της 7.12.2017, σ. 3).

[110] Απόφαση (ΕΕ) 2018/219 του Συμβουλίου, της 23ης Ιανουαρίου 2018, σχετικά με τη σύναψη της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 43 της 16.2.2018, σ. 1).

[111] Απόφαση αριθ. 2/2019 της μεικτής επιτροπής που συστάθηκε με τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, της 5ης Δεκεμβρίου 2019, για την τροποποίηση των παραρτημάτων I και II της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 314 της 29.9.2020, σ. 68).

[112] Ανακοίνωση σχετικά με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τη σύνδεση των συστημάτων τους εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΕΕ L 330 της 20.12.2019, σ. 1).

[113] Σύμφωνα με το άρθρο 25 της οδηγίας για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, το ΣΕΔΕ της ΕΕ μπορεί να συνδεθεί με «συμβατ[ά] υποχρεωτικ[ά] συστ[ήματα] εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου με απόλυτα ανώτατα όρια εκπομπών».

ΕΟΧ καλύπτονται από το ελβετικό ΣΕΔΕ, ενώ οι πτήσεις από τον ΕΟΧ προς την Ελβετία εμπίπτουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Αυτό επιτρέπει στη συμφωνία σύνδεσης να συμβάλει στην περιβαλλοντική ακεραιότητα τόσο του ΣΕΔΕ της ΕΕ όσο και του ΣΕΔΕ της Ελβετίας.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 7, η συμβατότητα των δύο συστημάτων δεν είναι ζήτημα μεγέθους, αλλά ζήτημα ποιοτικών απαιτήσεων και παραμέτρων για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των συνδεδεμένων αγορών ανθρακούχων εκπομπών και των ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους φορείς εκμετάλλευσης.

Πίνακας 7. Σύγκριση του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ

<table>
<tr><th></th><th colspan="2">ΣΕΔΕ της ΕΕ</th><th colspan="2">Ελβετικό ΣΕΔΕ</th></tr>
<tr><td>Αριθμός γενικών δικαιωμάτων εκπομπής που τέθηκαν σε πλειστηριασμό το 2020</td><td colspan="2">778 505 000</td><td colspan="2">265 000 (εκ των οποίων 175 000 τέθηκαν σε πλειστηριασμό το 2021 λόγω ακύρωσης των πλειστηριασμών το 2020)</td></tr>
<tr><td>Αριθμός δικαιωμάτων εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που τέθηκαν σε πλειστηριασμό το 2020</td><td colspan="2">9 174 000</td><td colspan="2">196 500</td></tr>
<tr><td>Αριθμός γενικών δικαιωμάτων εκπομπής που κατανεμήθηκαν δωρεάν το 2020</td><td colspan="2">66 775 8544</td><td colspan="2">4 391 331</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Αριθμός δικαιωμάτων του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών που κατανεμήθηκαν δωρεάν το 2020 σε φορείς εκμετάλλευσης</td><td>Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ για το ΣΕΔΕ της ΕΕ</td><td>Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της Ελβετίας για το ελβετικό ΣΕΔΕ</td><td>Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της Ελβετίας για το ελβετικό ΣΕΔΕ</td><td>Δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ για το ΣΕΔΕ της ΕΕ</td></tr>
<tr><td>32 486 017</td><td>501 278</td><td>570 696</td><td>473 521</td></tr>
<tr><td>Εξακριβωμένες εκπομπές σταθερών εγκαταστάσεων το 2020</td><td colspan="2">1 355 141 953</td><td colspan="2">4 874 278</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Εξακριβωμένες εκπομπές φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών το 2020[114]</td><td>ΣΕΔΕ της ΕΕ</td><td>Ελβετικό ΣΕΔΕ</td><td>Ελβετικό ΣΕΔΕ</td><td>ΣΕΔΕ της ΕΕ</td></tr>
<tr><td>24 917 481</td><td>299 610</td><td>283 329</td><td>366 102</td></tr>
<tr><td>Αριθμός σταθερών εγκαταστάσεων το 2020</td><td colspan="2">10 437[115]</td><td colspan="2">51</td></tr>
<tr><td>Αριθμός φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών το 2020</td><td colspan="2">352[116]</td><td colspan="2">3</td></tr>
</table>

Πηγή: EUTL και ελβετικό μητρώο[117]

[114] Ορισμένοι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών υπόκεινται σε υποχρεώσεις συμμόρφωσης στο πλαίσιο και των δύο συστημάτων.

[115] Φορείς εκμετάλλευσης που δεν εξαιρέθηκαν το 2020 βάσει του μητρώου της ΕΕ· ο αριθμός των φορέων εκμετάλλευσης που ανέφεραν εκπομπές είναι 10 317.

[116] Φορείς εκμετάλλευσης που δεν εξαιρέθηκαν το 2020 βάσει του μητρώου της ΕΕ· ο αριθμός των φορέων εκμετάλλευσης που ανέφεραν εκπομπές είναι 320.

Από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας σύνδεσης, οι εκπομπές που παράγονται στο πλαίσιο οποιουδήποτε συστήματος μπορούν να καλύπτονται με την παράδοση δικαιωμάτων που έχουν εκχωρηθεί σε οποιοδήποτε από τα δύο συστήματα. Ως εκ τούτου, οι φορείς εκμετάλλευσης και των δύο συστημάτων μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μια μεγαλύτερη αγορά, κάτι που μπορεί να προσφέρει οφέλη από άποψη αποδοτικότητας. Για να γίνει αυτό, δημιουργήθηκε άμεση σύνδεση, όπως απαιτείται από το άρθρο 3 παράγραφος 2 της συμφωνίας, μεταξύ των μητρώων και των δύο συστημάτων για τη μεταφορά δικαιωμάτων εκπομπής από λογαριασμό του ενός συστήματος σε λογαριασμό του άλλου συστήματος.

Μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας σύνδεσης το 2020, οι φορείς εκμετάλλευσης (τόσο σταθερών εγκαταστάσεων όσο και αεροπορικών μεταφορών) χρησιμοποίησαν 642 413 δικαιώματα που είχαν εκχωρηθεί στο πλαίσιο του ελβετικού ΣΕΔΕ[118], εφαρμόζοντας την αυξημένη ευελιξία που προσφέρει η σύνδεση μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ.

Στους πίνακες 8 και 9 κατωτέρω παρουσιάζεται το αποτέλεσμα της σύνδεσης ή ο βαθμός στον οποίο οι φορείς εκμετάλλευσης που τελούν υπό τη διαχείριση είτε του ΣΕΔΕ της ΕΕ (Πίνακα 8) είτε του ελβετικού ΣΕΔΕ (Πίνακας 9) επωφελήθηκαν από τη σύνδεση χρησιμοποιώντας δικαιώματα που είχαν εκχωρηθεί στο άλλο σύστημα για να εκπληρώσουν τις οικείες υποχρεώσεις παράδοσης.

Στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, οι σταθερές εγκαταστάσεις χρησιμοποίησαν δικαιώματα του ελβετικού ΣΕΔΕ μόνο σε πολύ μικρό βαθμό, ενώ το 0,0044 % των υποχρεώσεων εκπληρώθηκαν με τη χρήση λιγότερων από 60 000 γενικών δικαιωμάτων της Ελβετίας. Οι φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ εκπλήρωσαν το 2,34 % των υποχρεώσεων χρησιμοποιώντας δικαιώματα εκπομπής του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών της Ελβετίας, αλλά όχι γενικά δικαιώματα.

Πίνακας 8. Μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν για σκοπούς συμμόρφωσης στο ΣΕΔΕ της ΕΕ

ΣΕΔΕ της ΕΕ							
Σταθερές εγκαταστάσεις	**Δωρεάν κατανομή και πλειστηριασμοί**	**Εξακριβωμένες εκπομπές**	**Παραδοθείσες μονάδες**				
			σύνολο	**EUA**	**CHU 2020**		
	1.446.263.544	1.355.141.953	1.348.077.920	1.348.018.396	59.524		
% συνόλου			100%	99,9956%	0,0044%		
Φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών	**Δωρεάν κατανομή (συμπ. ελβετικού ΣΕΔΕ) και πλειστηριασμοί**	**Εξακριβωμένες συμπ. ελβετικού ΣΕΔΕ**	**Παραδοθείσες μονάδες**				
			σύνολο	**EUAA**	**EUA**	**CHUA 2020**	**CHU 2020**
	42.177.108	25.217.091	24.880.715	12.292.505	12.005.321	582.889	0
% συνόλου			100%	49,41%	48,25%	2,34%	0,00%

Στο ελβετικό ΣΕΔΕ, οι σταθερές εγκαταστάσεις εκπλήρωσαν το 0,19 % των υποχρεώσεών τους χρησιμοποιώντας δικαιώματα του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Αντιθέτως, τα γενικά δικαιώματα και

[117] Ελβετικό μητρώο ΣΕΔΕ.
[118] Το αριθμητικό στοιχείο περιλαμβάνει την άμεση κατανομή.

τα δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ αντιστοιχούσαν σε ποσοστό άνω του 40 % της συμμόρφωσης των φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών που καλύπτονται από το ελβετικό ΣΕΔΕ. Αυτό οφειλόταν στην κατανομή δικαιωμάτων από την ΕΕ τα οποία έλαβαν ορισμένοι φορείς εκμετάλλευσης στο ελβετικό ΣΕΔΕ για να καλύψουν τις εκπομπές τους στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Πίνακας 9. Μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν για σκοπούς συμμόρφωσης στο ελβετικό ΣΕΔΕ

ΣΕΔΕ Ελβετίας								
Σταθερές εγκαταστάσεις	Δωρεάν κατανομή και πλειστηριασμοί (CHU)	Εξακριβωμένες εκπομπές	Παραδοθείσες μονάδες					
			σύνολο	EUA	CHU 2020	CER		
	4.656.331	4.874.278	4.877.617	9.390	4.761.361	106.866		
% συνόλου			100%	0,19%	97,62%	2,19%		
Φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών (υπό τη διαχείριση της Ελβετίας)	Δωρεάν κατανομή (συμπ. ΣΕΔΕ του ΕΕ) και πλειστηριασμοί	Εξακριβωμένες συμπ. ΣΕΔΕ της ΕΕ	Παραδοθείσες μονάδες					
			σύνολο	EUAA	EUA	CHUA	CHU	CER
	1.240.717	649.431	649.971	263.375	540	373.640	0	12.416
% συνόλου			100%	40,52%	0,08%	57,49%	0,00%	1,91%

Πίνακας 10. Μεταφορές δικαιωμάτων μεταξύ της ΕΕ και του ελβετικού ΣΕΔΕ, Σεπτέμβριος 2020 – Απρίλιος 2021

Μεταφορές (γενικά δικαιώματα και δικαιώματα του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών και από τα δύο συστήματα)		
Από	*Προς*	*Συνολικός αριθμός*
ΕΕ	CH	977 065
CH	ΕΕ	450 578
Υπόλοιπο		**526 487**

8. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΣΤΟ ΣΕΔΕ ΤΗΣ ΕΕ

Η έκθεση για την αγορά ανθρακούχων εκπομπών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις της εφαρμογής της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση και τον συνολικό αντίκτυπο των πολιτικών και των μέτρων που περιλαμβάνονται στα ενοποιημένα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) στη λειτουργία του ΣΕΔΕ της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ισοζυγίου προσφοράς-ζήτησης δικαιωμάτων στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ[119]. Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει τα δύο αυτά θέματα.

[119] Βάσει του άρθρου 24 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210), και των άρθρων 29 και 35 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1).

8.1 Αντίκτυπος της εφαρμογής της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση στο ΣΕΔΕ της ΕΕ

Υπάρχουν διάφορες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του ΣΕΔΕ της ΕΕ και της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση, ιδίως όταν τα μέτρα πολιτικής έχουν αντίκτυπο στην ενεργειακή απόδοση των φορέων εκμετάλλευσης που υπόκεινται στο σύστημα. Το άρθρο 8 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση προωθεί οικονομικώς αποδοτικά μέτρα ενεργειακής απόδοσης, υποχρεώνοντας τους μεγάλους φορείς εκμετάλλευσης να διενεργούν ενεργειακό έλεγχο ανά τετραετία ή να χρησιμοποιούν πιστοποιημένη ενέργεια ή σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Αυτό βοηθά τους μεγάλους φορείς εκμετάλλευσης να προσδιορίσουν τις απώλειες ενέργειας, τις δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας και οικονομικώς αποδοτικά μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής τους κατανάλωσης.

Μια κεντρική διάταξη της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση που αποσκοπεί άμεσα στην εξοικονόμηση ενέργειας είναι το άρθρο 7, το οποίο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα πολιτικής για την επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας[120]. Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν σε ποιους τομείς θα επικεντρωθούν, τα μέτρα αυτά ενδέχεται να αλληλεπιδρούν με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Όσον αφορά τις πιθανές επιπτώσεις στους τομείς του ΣΕΔΕ της ΕΕ, τα μέτρα των κρατών μελών μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κατηγορίες:

- Μέτρα πολιτικής για την ενεργειακή απόδοση που εφαρμόζονται σε τομείς εκτός του πεδίου εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ που δεν έχουν άμεσες αλληλεπιδράσεις με το σύστημα, όπως η αντικατάσταση μιας παλαιάς θερμάστρας άνθρακα με αποδοτικότερο λέβητα που τροφοδοτείται με βιομάζα.
- Μέτρα ενεργειακής απόδοσης που στοχεύουν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας από τους τομείς του ΣΕΔΕ, όπως η ηλεκτρική ενέργεια, η τηλεθέρμανση και τα διυλιστήρια που παρέχουν καύσιμα για μεταφορές και θέρμανση. Σε αυτά περιλαμβάνεται η μόνωση κτιρίων που τροφοδοτούνται από τηλεθέρμανση, η αντικατάσταση ηλεκτρικών συσκευών και μέτρα εξοικονόμησης καυσίμων για τις μεταφορές. Παρότι οι σχετικές αποφάσεις δεν αφορούν εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ, το μήνυμα σχετικά με την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για την ανάληψη δράσης από τους παράγοντες της αγοράς, κυρίως από τους καταναλωτές.
- Μέτρα πολιτικής για την προώθηση δράσεων που οδηγούν σε αλλαγή του φορέα ενέργειας, όπως η αντικατάσταση ηλεκτρικού θερμαντήρα με ηλιακό θερμαντήρα (που οδηγεί σε μειωμένη κατανάλωση ενέργειας σε τομέα του ΣΕΔΕ) ή η αντικατάσταση λέβητα αερίου με αντλία θερμότητας (που οδηγεί σε αυξημένη κατανάλωση ενέργειας σε τομέα του ΣΕΔΕ).
- Μέτρα πολιτικής για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης των βασικών διεργασιών των εγκαταστάσεων που υπόκεινται στο ΣΕΔΕ της ΕΕ.

[120] Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας, C(2019) 6621 final

Τα τελευταία αυτά μέτρα αλληλεπιδρούν άμεσα με το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Κατά την περίοδο 2014-2020, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και η Ρουμανία[121] ανέφεραν μέτρα πολιτικής βάσει του άρθρου 7 που εστιάζονταν σε εγκαταστάσεις υπαγόμενες στο ΣΕΔΕ —εθελοντικές συμφωνίες (στην περίπτωση του Βελγίου και των Κάτω Χωρών) ή ισοδύναμες συμφωνίες (για τη Ρουμανία)[122]. Τα μέτρα αυτά αντιπροσώπευαν υψηλό ποσοστό της σωρευτικής εξοικονόμησης ενέργειας που ανέφεραν οι εν λόγω χώρες για την περίοδο 2014-2018: 61 % για το Βέλγιο, 20 % για τις Κάτω Χώρες και 44 % για τη Ρουμανία[123]. Ενώ οι εθελοντικές συμφωνίες ορίζουν ότι οι φορείς εκμετάλλευσης θα πρέπει να δεσμεύονται για την επίτευξη στόχων ενεργειακής απόδοσης ή εξοικονόμησης ενέργειας, οι στόχοι αυτοί δεν περιορίζονται στην κατανάλωση ενέργειας που υπόκειται στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Στην πράξη, το μεγαλύτερο μέρος της εξοικονόμησης ενέργειας είναι πιθανό να προέρχεται από βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης στις βιομηχανικές διεργασίες που εμπίπτουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, αλλά μέρος της εξοικονόμησης μπορεί να προέρχεται από την κατανάλωση ενέργειας εκτός του συστήματος (π.χ. απόδοση καυσίμων στις μεταφορές, ενεργειακή απόδοση στα γραφεία). Μολονότι τα περισσότερα κράτη μέλη περιλαμβάνουν στο πεδίο της δράσης τους τουλάχιστον ένα μέτρο πολιτικής που στοχεύει βιομηχανίες που καλύπτονται επίσης από το ΣΕΔΕ της ΕΕ, τα δεδομένα που αναφέρονται βάσει του άρθρου 7 δεν κάνουν διάκριση μεταξύ του μεριδίου της εξοικονόμησης από βιομηχανίες που υπάγονται στο ΣΕΔΕ και της εξοικονόμησης από άλλους (υπο)τομείς.

Για την περίοδο 2014 – Ιούνιος 2020, οι διατάξεις του άρθρου 7 παράγραφος 4 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση αφορούσαν τις αλληλεπιδράσεις με το ΣΕΔΕ της ΕΕ.

- Το άρθρο 7 παράγραφος 4 στοιχείο β) αναφερόταν σε μια επιλογή την οποία μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη κατά τον υπολογισμό της απαιτούμενης ποσότητας εξοικονόμησης ενέργειας για την περίοδο 2014-2020. Μπορούσαν να εξαιρούν από τον υπολογισμό το σύνολο ή μέρος των πωλήσεων ενέργειας που χρησιμοποιείται σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Χρήση της επιλογής αυτής έκαναν 15 κράτη μέλη[124].

[121] Τα κράτη μέλη υποχρεούνταν να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις έως τις 30 Απριλίου 2020. Η τελική έκθεση που καλύπτει ολόκληρη την περίοδο επιβολής της υποχρέωσης πρέπει να υποβληθεί έως τον Μάρτιο του 2022. Πρόκειται για τα τρία κράτη μέλη που έχουν σχεδιάσει ένα μέτρο ειδικά για τις βιομηχανίες στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Υπάρχουν πολύ περισσότερα μέτρα που στοχεύουν τις βιομηχανίες εν γένει (τα οποία θα μπορούσαν να καλύπτουν τις βιομηχανίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΣΕΔΕ της ΕΕ και εκτός αυτού). Η βάση δεδομένων ODYSSEE-MURE σχετικά με τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης στην ΕΕ απαριθμεί περισσότερα από 200 μέτρα που απευθύνονται στις βιομηχανίες των κρατών μελών.

[122] Οι εθελοντικές συμφωνίες και τα ισοδύναμα μέτρα αποτελούν αμφότερα εναλλακτικά μέτρα κατά την έννοια του άρθρου 7 στοιχείο β) της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση. Στην αρχική μορφή της οδηγίας, που εκδόθηκε το 2012, είχε συμπεριληφθεί μη εξαντλητικός κατάλογος εναλλακτικών μέτρων, αλλά μετά την αναθεώρησή της το 2018 ο κατάλογος αφαιρέθηκε.

[123] Οι αριθμοί αυτοί προέρχονται από ετήσιες εκθέσεις που υπέβαλαν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 1 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση. Τα μερίδια εκφράζονται σε σχέση με τη σωρευτική εξοικονόμηση βάσει του άρθρου 7 που αναφέρθηκε για τα έτη 2014-2018.

[124] Η επιλογή αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την περίοδο 2021-2030, καθώς για την εν λόγω περίοδο επιβολής της υποχρέωσης οι επιλογές του άρθρου 7 παράγραφος 4 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση δεν μειώνουν την ελάχιστη απαιτούμενη ποσότητα σωρευτικής εξοικονόμησης, βλ. άρθρο 7 παράγραφος 5 της οδηγίας.

- Το άρθρο 7 παράγραφος 4 στοιχείο γ) κατέστησε δυνατό για τα κράτη μέλη να προσμετρούν στην ποσότητα εξοικονόμησης ενέργειας που υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφοι 2 και 3 την εξοικονόμηση ενέργειας από μέτρα που προωθούν την ενεργειακή απόδοση από την πλευρά της προσφοράς. Χρήση της επιλογής αυτής έκαναν μόνο τρία κράτη μέλη[125].

Η εξοικονόμηση ενέργειας από μέτρα πολιτικής για την ενεργειακή απόδοση στο ΣΕΔΕ μειώνει τη ζήτηση δικαιωμάτων εκπομπής. Ο αντίκτυπος στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είναι πιο σύνθετος, δεδομένου ότι το ΣΕΔΕ θέτει ανώτατα όρια για τις συνολικές εκπομπές όλων των καλυπτόμενων οντοτήτων και το ΑΣΑ καλύπτει τις ανισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Ως εκ τούτου, η εξοικονόμηση ενέργειας στους τομείς που υπάγονται άμεσα στο ΣΕΔΕ ή συνδέονται έμμεσα με αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση των εκπομπών ή στη μείωση των τιμών των ανθρακούχων εκπομπών. Επίσης, στον βαθμό που τα μέτρα πολιτικής για την ενεργειακή απόδοση αντιμετωπίζουν ανεπάρκειες της αγοράς και φραγμούς στην υιοθέτηση οικονομικά αποδοτικών μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας, ενώ παράλληλα έχουν πρόσθετα οφέλη, παρέχουν επίσης τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να μειώσουν τις εκπομπές με χαμηλότερο κόστος. Με τη σειρά του, το κίνητρο της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ και των ενδεικτικών εθνικών στόχων για την ενεργειακή απόδοση σύμφωνα με το άρθρο 3.

8.2 Αντίκτυπος της εφαρμογής των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα στο ΣΕΔΕ της ΕΕ

Τα 27 εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) που οριστικοποιήθηκαν το 2019 παρέχουν επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη μέλη της ΕΕ προσεγγίζουν το πρώτο στάδιο της μετάβασής τους προς την κλιματική ουδετερότητα από το 2021 έως το 2030.

Η αξιολόγηση των ΕΣΕΚ από την Επιτροπή[126] έδειξε ότι, στο πλαίσιο των υφιστάμενων και των προγραμματισμένων μέτρων, τα κράτη μέλη σχεδιάζουν να μειώσουν τις εκπομπές κατά 41 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, υπερβαίνοντας τον προηγούμενο στόχο της ΕΕ για μείωση 40 % έως το 2030. Από τα σχέδια προκύπτει επίσης ότι σχεδόν όλα τα κράτη μέλη που χρησιμοποιούν άνθρακα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας βρίσκονται σε διαδικασία σταδιακής κατάργησής του ή έχουν ορίσει ημερομηνίες σταδιακής κατάργησης. Συνολικά 21 κράτη μέλη είναι ήδη απαλλαγμένα από τον άνθρακα όσον αφορά την

[125] Η Δανία (εξοικονόμηση ενέργειας που σχετίζεται με την τηλεθέρμανση στο πλαίσιο του καθεστώτος επιβολής της υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης), η Ρουμανία (σύνολο 5 μέτρων που αφορούν την απόδοση σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, τη συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης, την αποδοτικότητα των δικτύων μεταφοράς και διανομής και την απόδοση στην τηλεθέρμανση) και η Σλοβενία (3 μέτρα σχετικά με την απόδοση στην τηλεθέρμανση).

[126] Η αξιολόγηση του σωρευτικού αντικτύπου των ΕΣΕΚ [COM(2020) 564 final] είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0564&from=EN
Οι επιμέρους αξιολογήσεις κάθε ΕΣΕΚ από την Επιτροπή διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans/individual-assessments_en

παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας[127] ή έχουν δεσμευτεί να καταργήσουν σταδιακά τον άνθρακα (συμπεριλαμβανομένου του λιγνίτη και της τύρφης), αναφέροντας συγκεκριμένες ημερομηνίες στα οικεία ΕΣΕΚ. Στο πλαίσιο αυτό, τα ΕΣΕΚ προβλέπουν μείωση της χρήσης άνθρακα κατά 70 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 2015, ενώ η ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές αναμένεται να ανέλθει στο 60 % της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας έως το 2030. Οι εξελίξεις αυτές θα επηρεάσουν άμεσα το ΣΕΔΕ της ΕΕ, οδηγώντας δυνητικά σε σημαντική μείωση των εκπομπών από τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και σε επακόλουθη μείωση της ζήτησης δικαιωμάτων εκπομπής. Στον βαθμό που αυτή η σταδιακή κατάργηση που υπαγορεύεται από την εφαρμοζόμενη πολιτική επιταχύνει τη σταδιακή κατάργηση του άνθρακα που υπαγορεύεται από την αγορά ανθρακούχων εκπομπών και αυτός ο αντίκτυπος δεν εξουδετερώνεται από το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς, θα μπορούσε να υπάρξει μείωση των τιμών ανθρακούχων εκπομπών στο ΣΕΔΕ.

Η αξιολόγηση της Επιτροπής έδειξε επίσης ότι το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο των υφιστάμενων και των προγραμματισμένων μέτρων θα μπορούσε να ανέλθει σε 33,1-33,7 % έως το 2030, υπερβαίνοντας τον στόχο του 2030 για τουλάχιστον 32 %. Περαιτέρω επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες περιλαμβάνονται στα ΕΣΕΚ, έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν ακόμη περισσότερο το μερίδιο αυτό. Όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, απαιτείται μεγαλύτερη φιλοδοξία για την επίτευξη του στόχου για το 2030[128]. Μολονότι τα τελικά σχέδια και τα μέτρα που σχεδιάζονται σε επίπεδο ΕΕ δείχνουν αυξημένη ευαισθητοποίηση σχετικά με το ζήτημα, πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες για τη γεφύρωση του χάσματος. Στον βαθμό που οι εξελίξεις αυτές θα επηρεάσουν τους τομείς που υπάγονται άμεσα στο ΣΕΔΕ της ΕΕ ή συνδέονται έμμεσα με αυτό, ενδέχεται να οδηγήσουν σε μείωση της ζήτησης δικαιωμάτων εκπομπής. Με τη σειρά του, το κίνητρο της τιμής των ανθρακούχων εκπομπών στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την ενεργειακή απόδοση, οι οποίοι καθορίζονται στα ΕΣΕΚ.

Μετά την αξιολόγηση των τελικών ΕΣΕΚ από την Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2020, ορισμένα κράτη μέλη πραγματοποίησαν αλλαγές και προσαρμογές στα σχέδιά τους. Λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις αυτών των αλλαγών και προσαρμογών διατίθενται στην έκθεση για τη δράση της ΕΕ για το κλίμα, 2021[129]. Όλα τα κράτη μέλη αναμένεται να υποβάλουν επικαιροποιήσεις των ΕΣΕΚ τους τον Ιούνιο του 2023 (υπό μορφή προσχεδίου) και του 2024 (τελικά σχέδια). Αυτές θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την αυξημένη φιλοδοξία σύμφωνα με τον στόχο της ΕΕ για μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 κατά τουλάχιστον 55 % σε σχέση με το 1990, ενώ παράλληλα θα συνεκτιμηθούν ενδεχομένως οι υψηλότεροι στόχοι για το 2030 όσον αφορά

[127] Βέλγιο, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο και Μάλτα.
[128] Η διαφορά ανέρχεται σε 2,8 ποσοστιαίες μονάδες για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας και σε 3,1 ποσοστιαίες μονάδες για την τελική κατανάλωση ενέργειας, σε σύγκριση με τον στόχο για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά τουλάχιστον 32,5 % έως το 2030.
[129] Έκθεση για τη δράση της ΕΕ για το κλίμα, 2021, COM(2021) 951 final.

την ενεργειακή απόδοση (εξοικονόμηση 36-39 % επί της τελικής κατανάλωσης ενέργειας και της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας) και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (μερίδιο 40 % των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα της ΕΕ), στόχοι τους οποίους πρότεινε η Επιτροπή με τη δέσμη νομοθετικών μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει όλα τα επικαιροποιημένα προσχέδια έως το τέλος του 2023 και τα τελικά σχέδια έως το τέλος του 2024.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Κατά την 3η περίοδο του ΣΕΔΕ της ΕΕ (2013-2020), οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το σύστημα μειώθηκαν κατά σχεδόν 29 %[130], συμβάλλοντας στη συνολική μείωση κατά περίπου 43 % από τη δημιουργία του συστήματος το 2005. Μολονότι η σημαντική μείωση των εκπομπών κατά 11,4 % το 2020 μπορεί αναμφίβολα να αποδοθεί σε μεγάλο βαθμό στις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, σηματοδότησε ένα ακόμη έτος σχεδόν αδιάλειπτης μείωσης των εκπομπών σε ετήσια βάση κατά την 3η περίοδο. Αυτό αντικατοπτρίζει τις τάσεις απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές που εντοπίστηκαν κυρίως στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας. Επιβεβαιώνοντας αυτή την τάση, οι εκπομπές πριν από την πανδημία του 2019 μειώθηκαν κατά περισσότερο από 9 % σε σύγκριση με το 2018.

Στον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών οι καλυπτόμενες από το ΣΕΔΕ εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου αυξήθηκαν κατά 27,5 % μεταξύ του 2013 και του 2019, σημειώνοντας ετήσια αύξηση έως το 2020, όταν η τάση αντιστράφηκε λόγω της πανδημίας και οι εξακριβωμένες εκπομπές μειώθηκαν απότομα κατά 63 % σε σύγκριση με το 2019. Αυτό σήμαινε ότι το 2019 ήταν το έτος με τις υψηλότερες εκπομπές από τις αεροπορικές μεταφορές μέχρι σήμερα.

Οι νομοθετικές τροποποιήσεις που συμφωνήθηκαν κατά την 3η περίοδο για την ενίσχυση του ΣΕΔΕ της ΕΕ και την αντιμετώπιση του πλεονάσματος δικαιωμάτων εκπομπής απέφεραν θετικά αποτελέσματα. Από το 2018 έως το 2019, όταν τέθηκε σε λειτουργία το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς, το πλεόνασμα μειώθηκε σημαντικά από 1,65 δισεκατομμύρια σε περίπου 1,39 δισεκατομμύρια δικαιώματα εκπομπής. Αν και το 2020 το πλεόνασμα αυξήθηκε λόγω της χαμηλότερης ζήτησης, το πρόσθετο πλεόνασμα αναμένεται να απορροφηθεί κατά τα επόμενα δύο έως τέσσερα έτη, συμβάλλοντας έτσι στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς. Επιπλέον, με βάση τον δημοσιευμένο δείκτη πλεονάσματος και τη νομοθεσία για το ΣΕΔΕ της ΕΕ για την 4η περίοδο (2021-2030), οι ποσότητες των πλειστηριασμών το 2021 μειώθηκαν κατά σχεδόν 40 % και οι ποσότητες το 2022 θα μειωθούν με παρόμοιο τρόπο.

Το τέλος της 3ης περιόδου, μετά την έναρξη λειτουργίας του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς, σηματοδοτήθηκε από την αύξηση της εμπιστοσύνης των συμμετεχόντων στην αγορά, η οποία αντανακλάται σε ένα ισχυρότερο μήνυμα για την τιμή

[130] Μεταξύ 2013 και 2020

των ανθρακούχων εκπομπών. Το 2020 και το 2021, παρά τη δύσκολη οικονομική κατάσταση για τη βιομηχανία και τον κλάδο των αεροπορικών μεταφορών λόγω της κρίσης COVID-19, το μήνυμα για την τιμή του άνθρακα παρέμεινε σταθερό το 2020 και αυξήθηκε σημαντικά το 2021, επηρεαζόμενο από τις υψηλές τιμές του φυσικού αερίου και την πρόβλεψη από την αγορά των επιπτώσεων της αυξημένης κλιματικής φιλοδοξίας για το 2030.

Η υψηλότερη τιμή των δικαιωμάτων εκπομπής οδήγησε σε σημαντική αύξηση των συνολικών εσόδων από πλειστηριασμούς για τις χώρες που συμμετέχουν στο ΣΕΔΕ της ΕΕ. Μεταξύ 2012 και 30ής Ιουνίου 2021, τα έσοδα αυτά υπερέβησαν τα 83,5 δισ. EUR, εκ των οποίων πάνω από 19 δισ. EUR προέκυψαν το 2020 και σχεδόν 14 δισ. EUR το πρώτο εξάμηνο του 2021[131]. Κατά την 3η περίοδο συνολικά, ένα υψηλό ποσοστό (75 %) αυτών των εσόδων χρησιμοποιήθηκε για σκοπούς σχετικούς με το κλίμα και την ενέργεια.

Καθ' όλη τη διάρκεια της 3ης περιόδου, και παρά τη δύσκολη οικονομική κατάσταση λόγω της κρίσης COVID-19 κατά τους κύκλους συμμόρφωσης του 2020 και του 2021, το επίπεδο συμμόρφωσης στο ΣΕΔΕ της ΕΕ παρέμεινε σταθερά πολύ υψηλό. Οι φορείς εκμετάλλευσης που ευθύνονταν για πάνω από το 99 % των εκπομπών τόσο από σταθερές εγκαταστάσεις όσο και από τις αεροπορικές μεταφορές κατά τα περισσότερα έτη είχαν συμμορφωθεί με τις νομικές υποχρεώσεις τους. Η αρχιτεκτονική του ΣΕΔΕ της ΕΕ παρέμεινε εύρωστη και η διοικητική οργάνωση που εφαρμόστηκε σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες αποδείχθηκε αποτελεσματική.

Η πρώτη συμφωνία σύνδεσης του ΣΕΔΕ της ΕΕ με ένα άλλο σύστημα, το ελβετικό ΣΕΔΕ, κατά το τελευταίο έτος της 3ης περιόδου, ενισχύει την αύξηση της ευελιξίας και της αποδοτικότητας και στις δύο αγορές ανθρακούχων εκπομπών, παρέχοντας στους φορείς εκμετάλλευσης και των δύο συστημάτων τη δυνατότητα να αποκομίσουν τα οφέλη μιας μεγαλύτερης αγοράς.

Για τα επόμενα έτη, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας που εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021, η Επιτροπή πρότεινε να ενισχυθεί και να διευρυνθεί ο ρόλος της τιμολόγησης των ανθρακούχων εκπομπών, ώστε να μπορέσει η ΕΕ να ανταποκριθεί στις αυξημένες φιλοδοξίες της για το κλίμα. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ παραμένει βασικός πυλώνας της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα. Η επόμενη έκθεση για την αγορά ανθρακούχων εκπομπών, η οποία αναμένεται να δημοσιευθεί στα τέλη του 2022, θα παράσχει επισκόπηση της εφαρμογής του ΣΕΔΕ κατά το πρώτο έτος της 4ης περιόδου.

[131] Τα αριθμητικά στοιχεία για το 2020 περιλαμβάνουν την ΕΕ27, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία, καθώς και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ τα στοιχεία για το 2021 περιλαμβάνουν μόνο την ΕΕ27 συν την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.